

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

«ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ:
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ»

“THE WORLD OF BYZANTIUM:
HISTORY AND ARCHAEOLOGY”

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2018-2019

ΑΘΗΝΑ 2018

Επιμέλεια Οδηγού Σπουδών

Αναπλ. Καθηγήτρια Σοφία Μεργιαλή-Σαχά, Αναπλ. Διευθύντρια ΠΜΣ
Επικ. Καθηγητής Γιώργος Πάλλης
Χριστίνα Κούκου

Πληροφορίες/Επικοινωνία

Γραμματεία Μεταπτυχιακών Σπουδών
Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας
Φιλοσοφική Σχολή
Γραφείο 404
Αρ. τηλ: 210 7277319, 210 7277887
Ηλ. διεύθυνση: PMS-Hist-Arch@arch.uoa.gr
Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου
Τ.Κ. 15784 ΑΘΗΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ (ΣΕΜΣ) ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ.....	4
2. ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	4
3. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	5
4. ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.....	21
5. ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ	31
6. ΥΠΟΤΡΟΦΙΑ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ JANET ZAKOS	37
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
ΑΙΤΗΣΗ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΟ ΠΜΣ.....	39

**ΣΥΝΘΕΣΗ
ΤΗΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

<i>Πρόεδρος</i>	Κατερίνα Νικολάου, Αναπλ. Καθηγήτρια Διευθύντρια ΠΜΣ
<i>Μέλη</i>	Σοφία Μεργιαλή-Σαχά, Αναπλ. Καθηγήτρια Αναπλ. Διευθύντρια ΠΜΣ Πλάτων Πετρίδης, Αναπλ. Καθηγητής Αναστασία Δρανδάκη, Επίκ. Καθηγήτρια Γιώργος Πάλλης, Επίκ. Καθηγητής Εκπρόσωπος των μεταπτυχιακών φοιτητών
<i>Γραμματειακή Υποστήριξη</i>	Χριστίνα Κούκου

**ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ
ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

- Αναστασία Δρανδάκη, Επίκ. Καθηγήτρια Βυζαντινής Αρχαιολογίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ
- Αθηνά Κόλια-Δερμιτζάκη, Ομότ. Καθηγήτρια Βυζαντινής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ
- Μαρία Λεοντσίνη, Κύρια Ερευνήτρια, Τομέας Βυζαντινών Ερευνών, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών, ΕΙΕ
- Τριανταφυλλίτσα Μανιάτη-Κοκκίνη, Διατ. Επίκ. Καθηγήτρια Βυζαντινής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ
- Σοφία Μεργιαλή-Σαχά, Αναπλ. Καθηγήτρια Βυζαντινής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ
- Κατερίνα Νικολάου, Αναπλ. Καθηγήτρια Βυζαντινής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ
- Γιώργος Πάλλης, Επίκ. Καθηγητής Βυζαντινής Αρχαιολογίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ
- Πλάτων Πετρίδης, Αναπλ. Καθηγητής Βυζαντινής Αρχαιολογίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ
- Ειρήνη Χρήστου, Διατ. Αναπλ. Καθηγήτρια Βυζαντινής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ¹

1. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός του ΠΜΣ «Βυζαντινός κόσμος: Ιστορία και Αρχαιολογία» είναι η παροχή υψηλού επιπέδου μεταπτυχιακής εκπαίδευσης στο επιστημονικό πεδίο της βυζαντινής ιστορίας και της βυζαντινής και μεταβυζαντινής αρχαιολογίας και τέχνης.

Το ΠΜΣ οδηγεί στην απονομή «Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών» (ΔΜΣ) στις ειδικεύσεις της Βυζαντινής Ιστορίας ή της Βυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης μετά την πλήρη και επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών με βάση το πρόγραμμα σπουδών.

Οι τίτλοι απονέμονται από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

2. ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΠΜΣ

Αρμόδια όργανα για τη λειτουργία του ΠΜΣ σύμφωνα με τον Ν. 4485/2017 είναι:

1. Η Συνέλευση του Τμήματος

2. Η Συντονιστική Επιτροπή (ΣΕ) του ΠΜΣ: απαρτίζεται από πέντε (5) μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, που έχουν αναλάβει μεταπτυχιακό έργο και εκλέγονται από τη Συνέλευση του Τμήματος για διετή θητεία. Τα μέλη της ΣΕ δεν δικαιούνται επιπλέον αμοιβή ή αποζημίωση για τη συμμετοχή τους στην επιτροπή. Πρόεδρος της ΣΕ είναι ο Διευθυντής του ΠΜΣ, ο οποίος ορίζεται από τη Συνέλευση μεταξύ των μελών της ΣΕ. Η θητεία του Προέδρου της ΣΕ μπορεί να ανανεωθεί μία φορά. Η ΣΕ είναι αρμόδια για την παρακολούθηση και τον συντονισμό της λειτουργίας του προγράμματος και:

- Εισηγείται τον αριθμό των εισακτέων κάθε έτους, λαμβάνοντας υπόψη τις αναλογίες για τους υποτρόφους του Ι.Κ.Υ., και των ανταλλαγών.
- Εισηγείται στη Συνέλευση την κατανομή του διδακτικού έργου μεταξύ των διδασκόντων του ΠΜΣ.
- Επιλέγει τους φοιτητές κάθε έτους.
- Ορίζει τον επιβλέποντα και τα μέλη της τριμελούς επιτροπής εξέτασης Μεταπτυχιακών Διπλωματικών Εργασιών (ΜΔΕ), ο ορισμός της οποίας επικυρώνεται από τη Συνέλευση του Τμήματος.

¹ Ο παρών κανονισμός δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (Φ.Ε.Κ. 1902/Β/25-5-2018).

- Εξετάζει φοιτητικά θέματα, όπως αιτήσεις αναστολής φοίτησης, παράτασης σπουδών, αναγνώρισης μαθημάτων από προηγούμενη μεταπτυχιακή εκπαίδευση, αντικατάστασης μαθημάτων του παρόντος Προγράμματος με μαθήματα άλλων ΠΜΣ, και εισηγείται σχετικά στη Συνέλευση του Τμήματος.
 - Ασκει γενικά εποπτεία της όλης λειτουργίας των μεταπτυχιακών σπουδών, συμπεριλαμβανομένης της εισήγησης για διαγραφή των φοιτητών που δεν έχουν ολοκληρώσει εμπρόθεσμα τις σπουδές τους.
 - Αποφασίζει, με εξουσιοδότηση της Συνέλευσης του Τμήματος ως προς την οικονομική διαχείριση και ειδικότερα ως προς την έγκριση των δαπανών του Προγράμματος και πιστοποιεί τη σχέση των εκπαιδευτικών αναγκών του συγκεκριμένου Προγράμματος με τις εκάστοτε αιτούμενες δαπάνες.
- 3. Ο Διευθυντής του ΠΜΣ και ο Αναπληρωτής του:** Ο Διευθυντής του ΠΜΣ είναι μέλος ΔΕΠ πρώτης βαθμίδας ή της βαθμίδας του Αναπληρωτή Καθηγητή, του ιδίου γνωστικού αντικείμενου με το γνωστικό αντικείμενο του ΠΜΣ. Επιπλέον, είναι μέλος και Πρόεδρος της ΣΕ. Ορίζεται, μαζί με τον Αναπληρωτή του, με απόφαση Συνέλευσης του Τμήματος.

Ο Διευθυντής του ΠΜΣ εισηγείται στα αρμόδια όργανα του Ιδρύματος για κάθε θέμα που αφορά την αποτελεσματική λειτουργία του Προγράμματος. Ο Διευθυντής δεν μπορεί να έχει περισσότερες από δύο (2) συνεχόμενες θητείες και δεν δικαιούται επιπλέον αμοιβή για το διοικητικό του έργο ως Διευθυντή. Έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- α) Συγκαλεί σε συνεδρίαση τη ΣΕ.
- β) Καταρτίζει την ημερήσια διάταξη των εν λόγω συνεδριάσεων, λαμβάνοντας υπόψη εισηγήσεις των μελών και οργάνων του ΠΜΣ.
- γ) Ορίζει εκλογές για την αναπλήρωση μελών επιτροπών λόγω κένωσης θέσης.
- δ) Έχει την ευθύνη σύνταξης του προϋπολογισμού και απολογισμού του Προγράμματος, τους οποίους υποβάλλει στη Συνέλευση για έγκριση.
- ε) Είναι υπεύθυνος για την παρακολούθηση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού και για την έκδοση των εντολών πληρωμής των σχετικών δαπανών.
- στ) Κατά τη λήξη της θητείας του, καθώς και της ΣΕ, συντάσσει αναλυτικό απολογισμό του ερευνητικού και εκπαιδευτικού έργου του ΠΜΣ, καθώς και των λοιπών δραστηριοτήτων του, με στόχο την αναβάθμιση των σπουδών, την καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, τη βελτιστοποίηση των υφιστάμενων υποδομών και την κοινωνικά επωφελή χρήση των διαθέσιμων πόρων του ΠΜΣ.

Ο Αναπληρωτής Διευθυντής του ΠΜΣ είναι Καθηγητής ή Αναπληρωτής Καθηγητής και εκπληρώνει τα καθήκοντα του Διευθυντή σε περίπτωση απουσίας του.

Το ΠΜΣ «Βυζαντινός κόσμος: Ιστορία και Αρχαιολογία» υποστηρίζεται από τη Γραμματεία του Προγράμματος που είναι εγκατεστημένη στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ και βρίσκεται υπό την επιστολία της Γραμματείας του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ. Η Γραμματεία του ΠΜΣ έχει ως

καθήκων τη γραμματειακή υποστήριξη του ΠΜΣ, όπως την προετοιμασία της διαδικασίας εισδοχής υποψηφίων, την τήρηση του μητρώου και του αρχείου των φοιτητών, την τήρηση των οικονομικών στοιχείων του Προγράμματος, τη γραμματειακή υποστήριξη της ΣΕ, την τήρηση των πρακτικών των συνεδριών της, την καταχώριση βαθμολογιών, την έκδοση των αναγκαίων πιστοποιητικών και τη διεκπεραίωση της αλληλογραφίας για τις μεταπτυχιακές σπουδές και τις συνδεόμενες με αυτές ανταλλαγές φοιτητών. Επίσης, προσφέρει γραμματειακή υποστήριξη στην οργάνωση των επιστημονικών εκδηλώσεων του ΠΜΣ.

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΚΤΕΩΝ

Στο ΠΜΣ «Βυζαντινός κόσμος: Ιστορία και Αρχαιολογία» γίνονται δεκτοί:

- α) κάτοχοι τίτλου του Α' κύκλου σπουδών των Τμημάτων Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΑΕΙ της ημεδαπής ή ομοταγών, αναγνωρισμένων από τον ΔΟΑΤΑΠ, ιδρυμάτων της αλλοδαπής,
- β) απόφοιτοι άλλων Τμημάτων ΑΕΙ της ημεδαπής ή ομοταγών, αναγνωρισμένων της αλλοδαπής,
- γ) υπότροφοι του Ι.Κ.Υ., υπότροφοι του Ελληνικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών της Βενετίας και αρχαιολόγοι-υπάλληλοι της Ελληνικής Αρχαιολογικής Υπηρεσίας,
- δ) κάτοχοι Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών άλλων Τμημάτων (συναφών με το αντικείμενο στο οποίο επιθυμούν να ειδικευθούν),
- ε) ως υπεράριθμοι, οι παραπάνω αναφερθέντες υπότροφοι αλλά και μέλη των κατηγοριών ΕΕΠ, ΕΔΙΠ και ΕΤΕΠ σύμφωνα με την παρ. 8 του άρ. 34 του Ν.4485/17.

Το ΠΜΣ «Βυζαντινός κόσμος: Ιστορία και Αρχαιολογία» δέχεται μέχρι δεκαοκτώ (18) φοιτητές ανά ακαδημαϊκό έτος και προγραμματίζεται να απασχολεί 9 (εννέα) συνολικά διδάσκοντες κατ' ελάχιστον 60% από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ² και έως 40% από Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα της ημεδαπής και της αλλοδαπής. Αυτό αντιστοιχεί σε δύο (2) φοιτητές ανά διδάσκοντα.

Σημειώνεται ότι ο μέγιστος αριθμός μεταπτυχιακών φοιτητών στα ΠΜΣ του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας είναι περίπου ενενήντα τρεις (93) ανά έτος σε σχέση και με τον αριθμό των περίπου διακοσίων εβδομήντα (270) προπτυχιακών φοιτητών ανά έτος και των τριάντα οκτώ (38) διδασκόντων του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ.

Τα ανωτέρω στοιχεία δίνονται κατά προσέγγιση και ανταποκρίνονται στα δεδομένα του έτους σύνταξης του Κανονισμού.

² Τα μέλη ΔΕΠ και ΕΠ του Τμήματος δεν επιτρέπεται να απασχολούνται αποκλειστικά σε ΠΜΣ.

4. ΤΡΟΠΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Η επιλογή των φοιτητών γίνεται σύμφωνα με το νόμο 4485/2017 και τις προβλέψεις του παρόντος Κανονισμού Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Κάθε Μάιο, με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ, δημοσιεύεται και αναρτάται στην ιστοσελίδα του Τμήματος και του Ιδρύματος προκήρυξη για την εισαγωγή μεταπτυχιακών φοιτητών στο ΠΜΣ. Οι σχετικές αιτήσεις μαζί με τα απαραίτητα δικαιολογητικά κατατίθενται στη Γραμματεία του ΠΜΣ (Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου, Φιλοσοφική Σχολή, 4ος όροφος, γραφείο 404) από 1 έως 20 Ιουνίου και από 1 έως 20 Σεπτεμβρίου εκάστου έτους.

Απαραίτητα δικαιολογητικά είναι:

1. Αίτηση ένταξης στο ΠΜΣ με δήλωση της προτιμώμενης ειδίκευσης (σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα του Τμήματος).
2. Βιογραφικό σημείωμα.
3. Επικυρωμένο Αντίγραφο πτυχίου ή βεβαίωση περάτωσης σπουδών ελληνικού ή αναγνωρισμένου ομοταγούς ξένου πανεπιστημίου.
4. Αναλυτική βαθμολογία προπτυχιακών μαθημάτων.
5. Σεμιναριακές εργασίες, εάν υπάρχουν, ιδιαίτερα εκείνες που σχετίζονται με το γνωστικό αντικείμενο της ειδίκευσης.
6. Βεβαιώσεις συμμετοχής σε ανασκαφές, σεμινάρια, συνέδρια κ.λπ. εάν υπάρχουν.
7. Δημοσιεύσεις (άρθρα σε περιοδικά με κριτές), σχετικές με το γνωστικό αντικείμενο της ειδίκευσης, εάν υπάρχουν.
8. Αποδεικτικά επαγγελματικής ή ερευνητικής δραστηριότητας, εάν υπάρχουν.
9. Φωτοτυπία δύο όψεων της αστυνομικής ταυτότητας ή συναφούς εγγράφου ταυτοπροσωπίας.
10. Πιστοποιητικά γλωσσομάθειας³.

Οι φοιτητές από ιδρύματα της αλλοδαπής πρέπει να προσκομίσουν πιστοποιητικό αντιστοιχίας και ισοτιμίας από τον ΔΟΑΤΑΠ, σύμφωνα με το άρθρο 34, παρ. 7 του Ν. 4485/17.

Η επιλογή των εισακτέων πραγματοποιείται με βάση τα ακόλουθα ανά περίπτωση κριτήρια:

α) Κάτοχοι τίτλου του Α' κύκλου σπουδών των Τμημάτων Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΑΕΙ της ημεδαπής ή ομοταγών, αναγνωρισμένων από τον ΔΟΑΤΑΠ, ιδρυμάτων της αλλοδαπής ή απόφοιτοι άλλων Τμημάτων ΑΕΙ της ημεδαπής ή ομοταγών, αναγνωρισμένων της αλλοδαπής.

Η επιλογή τους γίνεται από επιτροπή μελών ΔΕΠ κάθε ειδίκευσης υπό την εποπτεία της ΣΕ επί τη βάση:

³ Το επίπεδο επάρκειας των ξένων γλωσσών (B2) αντιστοιχεί στις απαιτήσεις που προϋποτίθενται κατά την κινητικότητα των φοιτητών στο πλαίσιο του προγράμματος ERASMUS <http://www.interel.uoa.gr/erasmus/sp/sm/kritiria.html>

α) **Γραπτής εξέτασης** σε θέματα συνθετικού χαρακτήρα σχετικά με την ειδίκευση στην οποία επιθυμεί να ενταχθεί ο υποψήφιος και σε ύλη που έχει προηγουμένως ανακοινωθεί/αναρτηθεί στο διαδίκτυο. Τα θέματα επιλέγονται από τους οικείους εξεταστές λίγο πριν από την εξέταση. Κατά την εξέταση και βαθμολόγηση τα ονόματα των υποψηφίων παραμένουν καλυμμένα. Ο βαθμός της γραπτής εξέτασης είναι τελικός. Δεν προβλέπεται κάποια επιπλέον διαδικασία αναβαθμολόγησης.

β) **Προφορικής εξέτασης-συνέντευξης**, στην οποία υποβάλλεται ο υποψήφιος. Κατά τη συνέντευξη ελέγχονται οι γνώσεις στην ειδίκευση την οποία έχει επιλέξει ο υποψήφιος επί της δεδομένης ύλης καθώς και βασικές γνώσεις στην άλλη ειδίκευση του ΠΜΣ και στη Βυζαντινή φιλολογία, πάντοτε επί ύλης που έχει ανακοινωθεί. Ελέγχεται επίσης η δυνατότητά του να πραγματοποιήσει πρωτότυπη έρευνα. Συνεκτιμώνται ο γενικός βαθμός του πτυχίου, και κυρίως των σχετικών με την ειδίκευσή τους προπτυχιακών μαθημάτων, η επίδοση σε σεμιναριακές εργασίες, η γνώση περισσότερων της μιας ξένων γλωσσών, και, εφόσον υπάρχει, η ερευνητική δραστηριότητα. Στη συνέντευξη συμμετέχουν μέλη ΔΕΠ της ειδίκευσης την οποία έχει επιλέξει ο υποψήφιος, ο αριθμός των οποίων συνιστάται να μην υπερβαίνει τους πέντε (5) και να μην είναι μικρότερος των τριών (3). Συμμετέχει επίσης εκπρόσωπος της άλλης κατεύθυνσης.

Για την τελική βαθμολογία ισχύει ποσοστό 50% για τη γραπτή εξέταση και 50% για την προφορική συνέντευξη. Προκειμένου να ενταχθεί στο πρόγραμμα ο υποψήφιος οφείλει να συγκεντρώσει μέσο όρο βαθμολογίας **τουλάχιστον επτά (7)**.

β) Υπότροφοι του Ι.Κ.Υ., υπότροφοι του Ελληνικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών της Βενετίας και αρχαιολόγοι-υπάλληλοι της Ελληνικής Αρχαιολογικής Υπηρεσίας

Οι υπότροφοι του Ι.Κ.Υ., οι υπότροφοι του Ελληνικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών της Βενετίας και οι αρχαιολόγοι-υπάλληλοι της Ελληνικής Αρχαιολογικής Υπηρεσίας (που υποβάλλουν αναλυτικό φάκελο της ερευνητικής δραστηριότητάς τους και αντίτυπα των επιστημονικών δημοσιευμάτων τους) απαλλάσσονται από τη γραπτή εξέταση και κατά την προφορική συνέντευξη κρίνονται με βάση τον έλεγχο των γνώσεών τους στην ύλη της ειδίκευσης, τα υπόλοιπα στοιχεία, καθώς και τη δυνατότητα προσαρμογής τους στο Πρόγραμμα. Εάν η υποψηφιότητα συνοδεύεται από ικανό αριθμό δημοσιευμένων επιστημονικών εργασιών σε έγκριτα περιοδικά, είναι δυνατή η απαλλαγή τους από ένα έως τρία σεμιναριακά μαθήματα. Την απαλλαγή εισηγείται στη ΣΕ ο επόπτης σπουδών.

γ) Κάτοχοι Διπλώματος Ειδίκευσης Μεταπτυχιακών Σπουδών άλλων Τμημάτων (συναφών με το αντικείμενο στο οποίο επιθυμούν να ειδικευθούν)

Κάτοχοι Διπλώματος Ειδίκευσης Μεταπτυχιακών Σπουδών άλλων Τμημάτων (συναφών με το αντικείμενο στο οποίο επιθυμούν να ειδικευθούν) εντάσσονται στο ΠΜΣ του Τμήματος χωρίς γραπτές εξετάσεις, μόνο με προφορική εξέταση-συνέντευξη στο αντικείμενο στο οποίο επιθυμούν να ειδικευθούν και σύμφωνα με τη δυνατότητα απορρόφησης του γνωστικού αντικειμένου.

δ) Ειδικές προβλέψεις

Αλλοδαποί υπότροφοι του Ι.Κ.Υ. και άλλων φορέων περιορισμένης (συνήθως δεκάμηνης) διάρκειας εγγράφονται στο ΠΜΣ χωρίς περαιτέρω διαδικασία, εφόσον μέλος ΔΕΠ δηλώσει επίσημα ότι αποδέχεται την επίβλεψη ενός εκάστου για το διάστημα που διαρκεί η υποτροφία. Γίνονται δεκτοί μόνο για το διάστημα ισχύος της υποτροφίας τους. Οι φοιτητές αυτοί λαμβάνουν βεβαίωση παρακολούθησης των μαθημάτων.

Υποψήφιοι προερχόμενοι από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντάσσονται στις αντίστοιχες κατηγορίες των Ελλήνων υποψηφίων, όπως περιγράφονται ανωτέρω (πτυχιούχοι Τμημάτων Ιστορίας και Αρχαιολογίας και Πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων), με τις αντίστοιχες υποχρεώσεις.

Υποψήφιοι προερχόμενοι από χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης υποχρεούνται επιπλέον να προσκομίσουν μαζί με την αίτησή τους την αναγνώριση της ισοτιμίας του πτυχίου βασικής εκπαίδευσης από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.

Όσοι από τις παραπάνω κατηγορίες (υπότροφοι του Ι.Κ.Υ., αρχαιολόγοι υπάλληλοι της Ελληνικής Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, υπότροφοι του Ελληνικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας, πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων, πτυχιούχοι κάτοχοι μεταπτυχιακών διπλωμάτων ομοταγών ιδρυμάτων) ενταχθούν στο Πρόγραμμα δεν συνυπολογίζονται στον αριθμό των εισακτέων.

Μεταπτυχιακοί φοιτητές-υπότροφοι προγραμμάτων κινητικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή συναφών ρυθμίσεων είναι δυνατόν να πραγματοποιούν, ύστερα από απόφαση της ΣΕ, τμήμα των σπουδών τους εντασσόμενοι ως υπεράριθμοι στο Πρόγραμμα. Αντιστοίχως, φοιτητές του Προγράμματος του Τμήματος, που εξασφαλίζουν υποτροφία κινητικότητας ή άλλη, μπορούν να πραγματοποιήσουν τμήμα των σπουδών τους σε Πανεπιστήμιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε άλλο Πανεπιστήμιο με το οποίο έχει πρόγραμμα συνεργασίας το Πανεπιστήμιο Αθηνών ύστερα από απόφαση της ΣΕ.

Με βάση τα συνολικά κριτήρια, η ΣΕ καταρτίζει τον Πίνακα αξιολόγησης των φοιτητών και τον καταθέτει προς έγκριση στη Συνέλευση.

Οι επιτυχόντες θα πρέπει να εγγραφούν στη Γραμματεία του ΠΜΣ εντός δέκα (10) ημερών από την απόφαση της Συνέλευσης.

Σε περίπτωση ισοβαθμίας, γίνονται δεκτοί όλοι οι ισοβαθμήσαντες υποψήφιοι.

Σε περίπτωση μη εγγραφής ενός ή περισσότερων φοιτητών, θα κληθούν αν υπάρχουν, οι επλαχόντες, με βάση τη σειρά τους στον εγκεκριμένο αξιολογικό πίνακα, να εγγραφούν στο Πρόγραμμα.

Μετά την εγγραφή, η ΣΕ ορίζει τον επίοπτη σπουδών εκάστου φοιτητή. Ως επόπτες ορίζονται μέλη ΔΕΠ του Τμήματος που συμμετέχουν στο ΠΜΣ και προσφέρουν στη διάρκεια των 4 ή των 6 εξαμήνων ένα τουλάχιστον σεμιναριακό μάθημα. Η ΣΕ και ο επιβλέπων έχουν την ευθύνη της παρακολούθησης και του ελέγχου της πορείας των σπουδών του μεταπτυχιακού φοιτητή. Ερευνητές αναγνωρισμένων ερευνητικών ιδρυμάτων, οι οποίοι είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος, ή άλλα μέλη ΔΕΠ μπορεί να ορίζονται συνεπιβλέποντες του μεταπτυχιακού φοιτητή.

5. ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΦΟΙΤΗΣΗΣ

Η χρονική διάρκεια φοίτησης στο ΠΜΣ που οδηγεί στη λήψη Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΜΣ) ορίζεται σε **τέσσερα (4) ακαδημαϊκά εξάμηνα**, στα οποία περιλαμβάνεται και ο χρόνος εκπόνησης διπλωματικής εργασίας. Ο ανώτατος επιτρεπόμενος χρόνος ολοκλήρωσης των σπουδών, ορίζεται στα τέσσερα (4) ακαδημαϊκά εξάμηνα.

Για τους εργαζόμενους μεταπτυχιακούς φοιτητές προβλέπεται η δυνατότητα **μερικής φοίτησης**. Οι φοιτητές αυτής της κατηγορίας πρέπει αποδεδειγμένα να εργάζονται τουλάχιστον είκοσι (20) ώρες την εβδομάδα και να προσκομίσουν σχετική σύμβαση εργασίας ή βεβαίωση εργοδότη.

Μερική φοίτηση προβλέπεται και για μη εργαζόμενους φοιτητές που αδυνατούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της πλήρους φοίτησης για λόγους υγείας, οικογενειακούς, στράτευσης κ.ά. Η διάρκεια μερικής φοίτησης δεν μπορεί να ξεπερνάει τα **έξι (6) ακαδημαϊκά εξάμηνα**.

Οι επιτυχόντες φοιτητές δηλώνουν τη διάρκεια φοίτησης που επιλέγουν να ακολουθήσουν (διετή ή τριετή) κατά την εγγραφή τους. Υπάρχει δυνατότητα μεταπήδησης από τη διετή (πλήρους παρακολούθησης) στην τριετή (μερικής παρακολούθησης) μόνο για σοβαρούς λόγους.

Όσοι φοιτητές δεν ολοκληρώσουν τη φοίτησή τους σε δύο ακαδημαϊκά έτη (για την πλήρη φοίτηση) ή σε τρία ακαδημαϊκά έτη (για τη μερική φοίτηση) και δεν έχουν λάβει αναστολή ή παράταση για σοβαρούς λόγους διαγράφονται.

Ο μεταπτυχιακός φοιτητής με αίτησή του μπορεί να ζητήσει αιτιολογημένα αναστολή φοίτησης. Είναι δυνατόν να δοθεί αναστολή σπουδών ενός (1) εξαμήνου για εξαιρετικά σοβαρούς λόγους (ασθένεια, οικογενειακούς λόγους, στράτευση κ.ά.) με τη σύμφωνη γνώμη του επόπτη σπουδών και της ΣΕ. Το εξάμηνο αναστολής της φοιτητικής ιδιότητας δεν προσμετράται στην προβλεπόμενη ανώτατη διάρκεια κανονικής φοίτησης.

6. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το ΠΜΣ ξεκινά το χειμερινό εξάμηνο εκάστου ακαδημαϊκού έτους. Για την απόκτηση ΔΜΣ απαιτούνται συνολικά εκατόν είκοσι (120) πιστωτικές μονάδες (ECTS) εκτός της περίπτωσης β) του άρθρου 4 για τους οποίους αρκούν από 75 έως 105 πιστωτικές μονάδες. Το κάθε σεμινάριο αντιστοιχεί προς 15 πιστωτικές μονάδες (ECTS) και η ΜΔΕ προς 30.

Κατά τη διάρκεια των σπουδών, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές υποχρεούνται σε παρακολούθηση και επιτυχή εξέταση μεταπτυχιακών μαθημάτων και σε εκπόνηση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας. Τα μαθήματα που προσφέρονται ανά ειδίκευση στο πλαίσιο του ΠΜΣ ανά διετία είναι τουλάχιστον 6 (έξι). Τα μαθήματα οργανώνονται σε εξάμηνα, πραγματοποιούνται σε εβδομαδιαία βάση και διεξάγονται δια ζώσης.

Η θεματολογία και η βιβλιογραφία των μαθημάτων περιέχονται στον Οδηγό Σπουδών, ο οποίος αναρτάται στο διαδίκτυο ετησίως. Διδάσκονται επί τριώρο κάθε εβδομάδα καθ' όλη τη διάρκεια του εξαμήνου. Κατά την έναρξη των μαθημάτων ο

διδάσκων αναλύει το πρόγραμμα του σεμιναρίου, προσδιορίζει τα επιμέρους θέματα που θα εξετασθούν, κατανέμει τις υποχρεώσεις και τις εργασίες των μετεχόντων και υποδεικνύει την αναγκαία βιβλιογραφία. Τα μαθήματα διεξάγονται στην ελληνική γλώσσα με δυνατότητα προσφοράς μαθημάτων στην αγγλική από επισκέπτη καθηγητή προερχόμενο από ΑΕΙ ή ερευνητικό κέντρο της αλλοδαπής.

Κάθε φοιτητής μπορεί να παρακολουθεί σε κάθε εξάμηνο μέχρι και τρία σεμιναριακά μαθήματα, σύμφωνα με το προσωπικό του πρόγραμμα, το οποίο διαμορφώνεται κατά τις ρυθμίσεις του κανονισμού και σε συνεργασία με τον επόπτη του, ο οποίος ενημερώνει στη συνέχεια γραπτώς τη ΣΕ. Οι φοιτητές είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθούν ανελλιπώς και να ακολουθούν τους κανονισμούς του κάθε σεμιναριακού μαθήματος και τις οδηγίες του διδάσκοντος. Οι φοιτητές παρακολουθούν και τις διαλέξεις ή τις επιστημονικές συναντήσεις που οργανώνει η επιτροπή του Προγράμματος. Τέλος, οι φοιτητές, για λόγους ειδικής ενημέρωσης που επιβάλλει η ειδίκευση σπουδών και με τη σύμφωνη γνώμη του επόπτη, είναι δυνατόν να παρακολουθήσουν και ειδικά προπτυχιακά μαθήματα σε άλλα Τμήματα του αυτού ή άλλου ΑΕΙ. Η παρακολούθηση προπτυχιακών μαθημάτων δεν υποκαθιστά σε καμία περίπτωση τα μεταπτυχιακά σεμινάρια.

Από το σύνολο των σεμιναριακών μαθημάτων τα **τέσσερα (4)** πρέπει να προέρχονται από τον κατάλογο των μαθημάτων της **ειδίκευσης**, στην οποία έχει εγγραφεί ο φοιτητής, ή συγγενών ειδικεύσεων, σύμφωνα με την πρόταση του επόπτη, ή από μαθήματα της ίδιας ειδίκευσης σε ομοταγές αναγνωρισμένο ίδρυμα της αλλοδαπής στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα υπόλοιπα δύο (2) σεμινάρια μπορούν να επιλέγονται από τα άλλα ΠΜΣ του Τμήματος ή άλλου πανεπιστημιακού Τμήματος ή αναγνωρισμένου ερευνητικού Κέντρου, με τη σύμφωνη γνώμη του επόπτη καθηγητή εφόσον εξασφαλίζεται η αντιστοιχία των πιστωτικών μονάδων (ECTS).

Στο γνωστικό αντικείμενο της Βυζαντινής Αρχαιολογίας ενδείκνυται το ένα (1) από τα σεμινάρια να αποτελεί **πρακτική άσκηση** στο πεδίο, σε μουσείο ή σε ερευνητικό Κέντρο, η οποία θα γίνεται κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών, με την επίβλεψη και την καθοδήγηση του επόπτη. Η άσκηση αυτή μπορεί να πραγματοποιείται σε πανεπιστημιακή ανασκαφή, σε συνεννόηση με το επικεφαλής μέλος ΔΕΠ, ή σε φορείς της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας ή σε εποπτευόμενους από αυτήν φορείς. Με το πέρας της πρακτικής άσκησης ο μεταπτυχιακός φοιτητής οφείλει να εκπονήσει και να παραδώσει εργασία σε γραπτή μορφή η οποία βαθμολογείται από τον επόπτη.

Υπάρχει επίσης η δυνατότητα και στις δύο ειδικεύσεις του Προγράμματος, ένα από τα σεμινάρια να έχει τη μορφή «**ελεύθερης σεμιναριακής εργασίας**» και να σχετίζεται με θέμα εξειδικευμένο, το οποίο δεν προσφέρεται στο πρόγραμμα των σεμιναρίων του Τμήματος, αλλά αφορά τα ειδικά ερευνητικά ενδιαφέροντα του φοιτητή. Εν προκειμένω ως επόπτης μπορεί να ορισθεί μέλος ΔΕΠ του Τμήματος ή εξειδικευμένος εξωτερικός συνεργάτης. Ο επόπτης της «ελεύθερης σεμιναριακής εργασίας» παρακολουθεί την εργασία του μεταπτυχιακού φοιτητή ανελλιπώς και συναντάται μαζί του ανά 15ήμερο. Σημειωτέον ότι τα μαθήματα των εξωτερικών

συνεργατών του ΠΙΜΣ εντάσσονται στο πρόγραμμα του ΠΙΜΣ του Τμήματος ύστερα από έγκριση της ΣΕ.

Α. Το πρόγραμμα των μαθημάτων ανά ειδίκευση διαμορφώνεται ενδεικτικά ως εξής:

1. Ειδίκευση: Βυζαντινή Ιστορία

Α' Εξάμηνο		
Μαθήματα Υποχρεωτικά	Διδ. ώρες	ECTS
Θέματα εμβάθυνσης στην ιστορία του βυζαντινού κόσμου	39	15
Μαθήματα Επιλογής		
Πηγές για τη βυζαντινή ιστορία ή βυζαντινή φιλολογία ή αρχαιολογία	39	15
Σύνολο		30

Β' Εξάμηνο		
Μαθήματα Υποχρεωτικά	Διδ. ώρες	ECTS
Διεπιστημονικό Σεμινάριο	39	15
Μαθήματα Επιλογής		
Βυζαντινή κοινωνία και οικονομία ή Πολίτευμα και διοίκηση	39	15
Σύνολο		30

Γ' Εξάμηνο		
Μαθήματα Υποχρεωτικά	Διδ. ώρες	ECTS
Θέματα εμβάθυνσης στην ιστορία του βυζαντινού κόσμου	39	15
Μαθήματα Επιλογής		
Διεθνείς σχέσεις και διπλωματία	39	15
Σύνολο		30

Δ' Εξάμηνο	
	ECTS
Εκπόνηση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας	
Σύνολο	30

2. Ειδίκευση: Βυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη

Α' Εξάμηνο		
Μαθήματα Υποχρεωτικά	Διδ. ώρες	ECTS
Θέματα εμβάθυνσης στη Βυζαντινή Αρχαιολογία ή	39	15 ή
Θέματα εμβάθυνσης στη Βυζαντινή Τέχνη	39	15
Μαθήματα Επιλογής		
Μεθοδολογικά ζητήματα της μελέτης της Βυζαντινής αρχαιολογίας και τέχνης	39	15
Σύνολο		30

Β' Εξάμηνο		
Μαθήματα Υποχρεωτικά	Διδ. ώρες	ECTS
Διεπιστημονικό Σεμινάριο	39	15
Μαθήματα Επιλογής		
Υλικός πολιτισμός του Βυζαντίου	39	15
Σύνολο		30

Γ' Εξάμηνο		
Μαθήματα Υποχρεωτικά	Διδ. ώρες	ECTS
Θέματα εμβάθυνσης στη Βυζαντινή Αρχαιολογία ή	39	15 ή
Θέματα εμβάθυνσης στη Βυζαντινή Τέχνη	39	15
Μαθήματα Επιλογής		
Μεθοδολογικά ζητήματα της μελέτης της Βυζαντινής αρχαιολογίας και τέχνης	39	39
Σύνολο		30

Δ' Εξάμηνο		
		ECTS
Εκπόνηση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας		
Σύνολο		30

Β. Περιεχόμενο/Περιγραφή μαθημάτων

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Θέματα εμβάθυνσης στην ιστορία του βυζαντινού κόσμου

Μελέτη θεμάτων που αφορούν στην ιστορία του «Βυζαντίου» ως συνέχειας της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας στην Ανατολή από τον 4ο έως τον 15ο αι. Ενδεικτικές παράμετροι: αυτοκράτορας και διοίκηση, Εκκλησία και Κράτος, πόλεις και ύπαιθρος, Κωνσταντινούπολη και επαρχίες, ιδεολογία, θεσμοί κ.ά.

Πηγές για τη βυζαντινή ιστορία ή βυζαντινή φιλολογία ή αρχαιολογία

Ενδελεχής προσέγγιση των βυζαντινών γραπτών πηγών ή των αρχαιολογικών δεδομένων της βυζαντινής εποχής. Μελέτη των άμεσων ή έμμεσων μαρτυριών που παρέχουν η ιστοριογραφία, οι αρχειακές πηγές, οι επιστολές, τα αγιολογικά κ.ά. κείμενα ή τα αρχαιολογικά κατάλοιπα, τα νομίσματα, οι σφραγίδες κ.ά.

Διεπιστημονικό Σεμινάριο: Το Σεμινάριο αυτό καλλιεργεί τη διεπιστημονική συνομιλία της Ιστορίας με την Αρχαιολογία, την Τέχνη, τη Φιλολογία και τη Λογοτεχνία και τον συνδυασμό των δεδομένων τους για μία ολιστική ερμηνευτική προσέγγιση φαινομένων του Βυζαντινού Κόσμου μέσα στο πλαίσιο των σύγχρονων εξελίξεων στον χώρο της ιστορικής επιστήμης διεθνώς.

Το σεμινάριο θα εστιάζει κάθε φορά σε διαφορετικές διεπιστημονικές προσεγγίσεις, θέτοντας θέματα μεθοδολογίας και συνδυαστικής μελέτης των μνημείων, των ιστορικών πηγών και των έργων.

Βυζαντινή κοινωνία και οικονομία ή Πολίτευμα και διοίκηση

Αναζήτηση και μελέτη κοινωνικών και οικονομικών στοιχείων από τις βυζαντινές γραπτές κ.ά. πηγές με την βοήθεια της σύγχρονης βιβλιογραφίας. Ενδεικτικές θεματικές ενότητες: κοινωνική διαστρωμάτωση, δημογραφική εξέλιξη, αστική και αγροτική οικονομία, εμπόριο, δημοσιονομική πολιτική, θεσμοί και προνόμια.

ή

Μελέτη της πολιτικής θεωρίας, του αυτοκρατορικού θεσμού και των πολιτειακών θεσμών, της κρατικής ιεραρχίας, της διοικητικής οργάνωσης στο κέντρο και στην περιφέρεια, της εμφάνισης και εξέλιξης αξιωμάτων και τίτλων κ.ά. παραμέτρων που αφορούν στο πολίτευμα και στη διοίκηση στην Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.

Διεθνείς σχέσεις και διπλωματία

Μελέτη της εξωτερικής πολιτικής του Βυζαντίου και της σημασίας της διπλωματίας, στο πλαίσιο της αμυντικής πολιτικής και της διεξαγωγής πολέμων ή διατήρησης της ειρήνης. Ενδεικτικές παράμετροι: οι σχέσεις με Άραβες, Σλάβους, Ρώσους, Τούρκους κ.ά. λαούς ή τη Δύση και τα διπλωματικά μέσα της αυτοκρατορίας, όπως χορηγίες, συμμαχίες, εκχριστιανισμός, επιγαμίες ή εμπορικές συνθήκες.

*ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ***Θέματα εμβάθυνσης στη Βυζαντινή Αρχαιολογία**

Στο σεμινάριο θα εξεταστούν ειδικά θέματα που απασχολούν τη σύγχρονη έρευνα πάνω στη βυζαντινή αρχαιολογία, εστιάζοντας στη συνδυαστική μελέτη των υλικών καταλοίπων και των διαθέσιμων πηγών. Μέρος του σεμιναρίου θα επικεντρώσει στην ιστορία της έρευνας και στις ιδεολογικές παραμέτρους που έχουν επηρεάσει τις σπουδές πάνω στο συγκεκριμένο αντικείμενο.

Θέματα εμβάθυνσης στη Βυζαντινή Τέχνη

Στο σεμινάριο θα εξεταστούν ειδικά θέματα που απασχολούν τη σύγχρονη έρευνα πάνω στη βυζαντινή τέχνη, εστιάζοντας στη συνδυαστική μελέτη των έργων και των διαθέσιμων πηγών. Μέρος του σεμιναρίου θα επικεντρώσει στην ιστορία της έρευνας και τις ιδεολογικές παραμέτρους που έχουν διαμορφώσει τις εξελίξεις και τις τάσεις στην ιστορία της βυζαντινής τέχνης

Μεθοδολογικά ζητήματα της μελέτης της Βυζαντινής αρχαιολογίας και τέχνης

Το σεμινάριο επικεντρώνει σε μεθοδολογικά ζητήματα της έρευνας πάνω στη βυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη. Παράλληλα, εξετάζεται ευρύτερα η πρόσληψη όψεων του βυζαντινού πολιτισμού όπως αυτή διαγράφεται μέσα από την επιστημονική παραγωγή, παλαιότερη και σύγχρονη, αλλά και την προβολή του Βυζαντίου στο ευρύ κοινό, όπως αυτή διαμορφώνεται μέσα από εκθέσεις, μουσεία, δημοσιεύσεις κ.λπ.

Υλικός πολιτισμός του Βυζαντίου

Στο σεμινάριο θα εξετάζονται όψεις του υλικού πολιτισμού του Βυζαντίου, σύμφωνα με την ευρύτερη έννοια του όρου όπως αυτός έχει διαμορφωθεί στη σύγχρονη

θεωρητική προβληματική και βιβλιογραφία. Με βάση το επιλεγμένο κάθε φορά ειδικότερο θέμα του σεμιναρίου, η συζήτηση θα εμβαθύνει σε θέματα πρακτικής και ιδεολογικής χρήσης ή αξιοποίησης των έργων, καθώς και σε προβλήματα τεχνικής και τεχνολογίας, πρώτων υλών και οικονομίας.

Διεπιστημονικό σεμινάριο

Το Σεμινάριο αυτό καλλιεργεί τη διεπιστημονική συνομιλία της Ιστορίας με την Αρχαιολογία, την Τέχνη, τη Φιλολογία και τη Λογοτεχνία και τον συνδυασμό των δεδομένων τους για μία ολιστική ερμηνευτική προσέγγιση φαινομένων του Βυζαντινού Κόσμου μέσα στο πλαίσιο των σύγχρονων εξελίξεων στον χώρο της ιστορικής επιστήμης διεθνώς.

Το σεμινάριο θα εστιάζει κάθε φορά σε διαφορετικές διεπιστημονικές προσεγγίσεις, θέτοντας θέματα μεθοδολογίας και συνδυαστικής μελέτης των μνημείων, των ιστορικών πηγών και των έργων.

7. ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Το εκπαιδευτικό έργο κάθε ακαδημαϊκού έτους διαρθρώνεται σε δύο εξάμηνα σπουδών, το χειμερινό και το εαρινό, έκαστο των οποίων περιλαμβάνει 13 εβδομάδες διδασκαλίας. Η παρακολούθηση των μαθημάτων είναι υποχρεωτική. Σε περίπτωση κωλύματος διεξαγωγής μαθήματος προβλέπεται η αναπλήρωσή του. Η ημερομηνία και η ώρα αναπλήρωσης αναρτώνται στην ιστοσελίδα του ΠΜΣ.

Η αξιολόγηση των μεταπτυχιακών φοιτητών και η επίδοσή τους στα μαθήματα που υποχρεούνται να παρακολουθήσουν στο πλαίσιο του ΠΜΣ πραγματοποιείται με την προφορική παρουσίαση και την έντυπη υποβολή εργασίας έκτασης 5.000-7.000 λέξεων. Η εργασία παραδίδεται έως ένα μήνα μετά την ολοκλήρωση του σεμιναρίου και ο βαθμός κατατίθεται σε ηλεκτρονικό βαθμολόγιο που τηρεί η Γραμματεία, σύμφωνα με χρονοδιάγραμμα που ορίζει η ΣΕ. Η βαθμολόγηση γίνεται στην κλίμακα 1-10. Μετά την παρέλευση των προβλεπόμενων ημερομηνιών δεν υπάρχει δυνατότητα βαθμολόγησης. Για να θεωρηθεί επιτυχής η παρακολούθηση σεμιναρίων ορίζεται ως βάση ο βαθμός **επτά (7)**.

Για την απόκτηση ΔΜΣ κάθε μεταπτυχιακός φοιτητής οφείλει να παρακολουθήσει και να εξεταστεί επιτυχώς στο σύνολο των μαθημάτων του ΠΜΣ που αντιστοιχούν στην περίπτωση του και να εκπονήσει μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, συγκεντρώνοντας έτσι συνολικά εκατόν είκοσι (120) πιστωτικές μονάδες (ECTS).

Στο Δ' εξάμηνο του Προγράμματος για τους φοιτητές πλήρους φοίτησης προβλέπεται η εκπόνηση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας (ΜΔΕ). Η ΜΔΕ πρέπει να έχει καταρτισθεί σύμφωνα με την επιστημονική μεθοδολογία του γνωστικού αντικείμενου, να περιλαμβάνει προσωπική συμβολή του γράφοντος στην έρευνα και να καταδεικνύει τη συνθετική του ικανότητα. Η έκταση της ΜΔΕ ορίζεται μεταξύ 20.000-30.000 λέξεων περιλαμβανομένων των σημειώσεων, όχι όμως της βιβλιογραφίας, λουπών πινάκων και εικονογράφησης.

Ειδικότερα ορίζεται ότι το κείμενο θα πρέπει να είναι γραμμένο σε μέγεθος γραμματοσειράς 12'' το κυρίως κείμενο και 10'' οι σημειώσεις, σε 1,5 διάστιχο το κυρίως κείμενο και μονό οι σημειώσεις. Το εξώφυλλο έχει λευκό υπόβαθρο. Χρησιμο-

ποιείται 1,5 διάστιχο και στοιχίση στο κέντρο. Στην άνω αριστερά γωνία τοποθετείται το επίσημο λογότυπο του Πανεπιστημίου. Στο ανώτερο μέρος του εξωφύλλου αναγράφονται σε διαφορετικές παραγράφους τα εξής:

- Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας (γραμματοσειρά Times New Roman 14)
- Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Βυζαντινός κόσμος: Ιστορία και Αρχαιολογία» (γραμματοσειρά Times New Roman 14)
- Ειδικευση ... (γραμματοσειρά Times New Roman 14)
- Ο τίτλος της ΜΔΕ (γραμματοσειρά Times New Roman 18)
- Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (γραμματοσειρά Times New Roman 14)
- Το ονοματεπώνυμο του φοιτητή (γραμματοσειρά Times New Roman 14)
- Τα ονόματα και η βαθμίδα των τριών βαθμολογητών
- Στο κατώτερο μέρος του εξωφύλλου με γραμματοσειρά Times New Roman 14 και στοιχίση στο κέντρο αναγράφεται: Αθήνα, (έτος).

Στη ΜΔΕ συμπεριλαμβάνεται υποχρεωτικά περίληψη στην ελληνική και αγγλική γλώσσα (έκτασης 400 λέξεων εκάστη).

Η Συντονιστική Επιτροπή, ύστερα από αίτηση του υποψηφίου στην οποία αναγράφεται ο προτεινόμενος τίτλος της διπλωματικής εργασίας καθώς και ο προτεινόμενος επιβλέπων (αν δεν έχει ορισθεί ως επιβλέπων του μεταπτυχιακού φοιτητή ήδη από την έναρξη των μεταπτυχιακών σπουδών του) και επισυνάπτεται περίληψη της προτεινόμενης εργασίας έκτασης 150 λέξεων, ορίζει τον επιβλέποντα αυτής και συγκροτεί την τριμελή εξεταστική επιτροπή για την έγκριση της εργασίας, ένα από τα μέλη της οποίας είναι και ο επιβλέπων (παρ. 4, άρ. 34, Ν. 4485/2017). Τα υπόλοιπα δύο μέλη της τριμελούς επιτροπής οφείλουν να είναι μέλη ΔΕΠ ή ΕΠ ή ερευνητές των βαθμίδων Α', Β', Γ' που να εργάζονται σε ερευνητικά κέντρα του αρ. 13Α, Ν. 4310/2014 και της Ακαδημίας Αθηνών ή καταξιωμένοι επιστήμονες από την ημεδαπή ή την αλλοδαπή οι οποίοι είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος. Τα μέλη της επιτροπής πρέπει να έχουν συναφή επιστημονική ειδικότητα με το γνωστικό αντικείμενο του Προγράμματος. Η τριμελής επιτροπή επικυρώνεται από τη Συνέλευση του Τμήματος.

Όταν ο φοιτητής ολοκληρώσει τη διπλωματική εργασία του, την καταθέτει στον επόπτη του καθώς και στα λοιπά δύο μέλη της επιτροπής σε ηλεκτρονική ή/και έντυπη μορφή. Η κατάθεση πρέπει να γίνεται τουλάχιστον δύο μήνες πριν από την ολοκλήρωση του χρόνου φοίτησης του φοιτητή. Για να εγκριθεί η εργασία ο φοιτητής οφείλει να την υποστηρίξει ενώπιον της εξεταστικής επιτροπής (παρ. 4, άρ. 34, Ν. 4485/2017).

Η βαθμολογία της ΜΔΕ προκύπτει από τον μέσο όρο των βαθμών των τριών βαθμολογητών. Σε περίπτωση απόκλισης των τριών βαθμών επιλαμβάνεται του θέματος η ΣΕ.

Ο τελικός βαθμός του ΔΜΣ προκύπτει με ποσοστό 50% από το βαθμό στα έξι σεμινάρια και 50% από το βαθμό της διπλωματικής εργασίας. Οι διπλωματικές εργασίες αξιολογούνται με βαθμό της κλίμακας από 7 (επτά) έως 10 (δέκα) με ενδιάμεσες διαβαθμίσεις. Επιτυχής θεωρείται η αποφοίτηση με συνολικό βαθμό όχι χαμηλότερο

του 7 (επτά)⁴. Η συνεκτίμηση της επιτυχούς παρακολούθησης των σεμιναρίων και της ΜΔΕ οδηγεί στη χορήγηση του ΔΜΣ.

Οι μεταπτυχιακές διπλωματικές εργασίες εφόσον εγκριθούν από την εξεταστική επιτροπή και πριν από την ορκωμοσία του υποψηφίου, αναρτώνται υποχρεωτικά στο Ψηφιακό Αποθετήριο «ΠΕΡΓΑΜΟΣ», σύμφωνα με τις αποφάσεις της Συγκλήτου του ΕΚΠΑ. Πριν από την ορκωμοσία, ο υποψήφιος υποχρεούται να καταθέσει στη Γραμματεία του ΠΜΣ τη σχετική βεβαίωση υποβολής της ΜΔΕ στο Ψηφιακό Αποθετήριο «ΠΕΡΓΑΜΟΣ». Το Τμήμα δημοσιεύει στην ιστοσελίδα του το ονοματεπώνυμο του συγγραφέα, τον τίτλο της ΜΔΕ και έναν σύνδεσμο προς το Ψηφιακό Αποθετήριο.

8. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

1. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές έχουν όλα τα δικαιώματα και τις παροχές που προβλέπονται για τους φοιτητές του Α' κύκλου σπουδών, πλην του δικαιώματος παροχής δωρεάν διδακτικών συγγραμμάτων. Το Ίδρυμα υποχρεούται να εξασφαλίσει στους φοιτητές με αναπηρία ή/και ειδικές ανάγκες προσβασιμότητα στα προτεινόμενα συγγράμματα και στη διδασκαλία (παρ. 3, αρ. 34, Ν. 4485/2017), μέσω των παροχών της Μονάδας Προσβασιμότητας του ΕΚΠΑ.
2. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές καλούνται να συμμετέχουν και να παρακολουθούν σεμινάρια ερευνητικών ομάδων, συζητήσεις βιβλιογραφικής ενημέρωσης, επισκέψεις αρχαιολογικών χώρων και μουσείων, συνέδρια/ημερίδες με γνωστικό αντικείμενο συναφές με αυτό του ΠΜΣ, διαλέξεις ή άλλες επιστημονικές εκδηλώσεις του ΠΜΣ κ.ά.
3. Η Συνέλευση του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, μετά την εισήγηση της ΣΕ, δύναται να αποφασίσει τη διαγραφή μεταπτυχιακών φοιτητών εάν:
 - το ποσοστό απουσιών φοιτητή ξεπερνά το 23% στο σύνολο των παρακολουθήσεων ενός εξαμήνου
 - έχουν αποτύχει στην εξέταση μαθήματος ή μαθημάτων και δεν έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς το πρόγραμμα,
 - υπερβούν τη μέγιστη χρονική διάρκεια φοίτησης στο ΠΜΣ, όπως ορίζεται στον παρόντα Κανονισμό,
 - έχουν παραβιάσει τις κείμενες διατάξεις όσον αφορά την αντιμετώπιση πειθαρχικών παραπτώματων από τα αρμόδια πειθαρχικά Όργανα,
 - αυτοδίκαια κατόπιν αιτήσεως των μεταπτυχιακών φοιτητών,
 - υποπέσουν σε παράπτωμα που εμπίπτει στο δίκαιο περί πνευματικής ιδιοκτησίας (Ν. 2121/93) κατά τη συγγραφή των προβλεπομένων εργασιών τους.
4. Στο τέλος κάθε εξαμήνου πραγματοποιείται αξιολόγηση κάθε μαθήματος και κάθε διδάσκοντος από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές (παρ. 1., αρ. 44, Ν. 4485/2017), σύμφωνα με τη διαδικασία που προτείνει η ΣΕ και εγκρίνει η Συνέλευση του Τμήματος.
5. Η καθομολόγηση γίνεται τον Ιανουάριο, τον Ιούνιο και τον Οκτώβριο κάθε έτους στο πλαίσιο της Συνέλευσης του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας και σε

⁴ Οι διαβαθμίσεις ορίζονται ως εξής: 7-8,49 = Λίαν Καλώς, 8,50-10 = Άριστα.

χώρο του Τμήματος ή της Σχολής, παρουσία του Διευθυντή του ΠΜΣ ή του Αναπληρωτή του, του Προέδρου του Τμήματος ή του Αναπληρωτή του και, κατά τις δυνατότητες, ενδεχομένως εκπροσώπου του Πρυτάνεως.

Πιο συγκεκριμένα στο πλαίσιο του ΠΜΣ απονέμεται Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στις εξής ειδικεύσεις:

1. Βυζαντινή Ιστορία.
 2. Βυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη.
6. Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών δεν απονέμεται σε φοιτητή του οποίου ο τίτλος σπουδών πρώτου κύκλου από ίδρυμα της αλλοδαπής δεν έχει αναγνωριστεί από τον Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.), σύμφωνα με τον Ν. 3328/2005 (Α' 80).
 7. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές μπορούν να αιτηθούν την έκδοση παραρτήματος διπλώματος.

9. ΥΠΟΔΟΜΗ ΠΜΣ

1. Για την εύρυθμη λειτουργία του ΠΜΣ θα διατεθούν αίθουσες διδασκαλίας και σεμιναρίων, αμφιθέατρα εξοπλισμένα με οπτικοακουστικά μέσα και μονάδες ή εργαστήρια του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας.
2. Η διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη του ΠΜΣ γίνεται από τη Γραμματεία του ΠΜΣ, η οποία στελεχώνεται από ένα άτομο.
3. Η χρηματοδότηση του ΠΜΣ μπορεί να προέρχεται από:
 - α) τον προϋπολογισμό του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και των συνεργαζόμενων για την οργάνωσή του φορέων σύμφωνα με το άρθρο 43,
 - β) τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων,
 - γ) δωρεές, παροχές, κληροδοτήματα και κάθε είδους χορηγίες φορέων του δημόσιου τομέα, όπως οριοθετείται στην περίπτωση α' της παρ. 1 του άρθρου 14 του Ν. 4270/2014 (Α' 143), ή του ιδιωτικού τομέα,
 - δ) πόρους από ερευνητικά προγράμματα,
 - ε) πόρους από προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλων διεθνών οργανισμών,
 - στ) μέρος των εσόδων των Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας (Ε.Λ.Κ.Ε.)
 - ζ) κάθε άλλη νόμιμη πηγή.
4. Κατά τη λήξη της θητείας της ΣΕ, με ευθύνη του απερχόμενου Διευθυντή, συντάσσεται αναλυτικός απολογισμός του ερευνητικού και εκπαιδευτικού έργου και των λοιπών δραστηριοτήτων του Π.Μ.Σ., ο οποίος κατατίθεται στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ (παρ. 2, άρ. 44, Ν. 4485/2017). Ο εν λόγω απολογισμός με ευθύνη της Κοσμητείας αποστέλλεται αμελλητί στα μέλη της ΕΣΕ (παρ. 5, άρ. 44, Ν. 4485/2017).
5. Η εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση του ΠΜΣ θα γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 44 του Ν. 4485/2017.

10. ΑΝΑΘΕΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ/ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ ΣΤΟ ΠΜΣ

Οι διδάσκοντες του ΠΜΣ, προέρχονται, τουλάχιστον κατά 60%, από:

- μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος,
- μέλη Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. του Τμήματος, κατόχους διδακτορικού διπλώματος εκτός κι αν το γνωστικό τους αντικείμενο είναι εξαιρετικής και αδιαμφισβήτητης ιδιαιτερότητας για το οποίο δεν είναι δυνατή ή συνήθης η εκπόνηση διδακτορικής διατριβής,
- ομότιμους καθηγητές (άρ. 69, Ν.4386/2016) και αφυπηρητήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. του οικείου Τμήματος στην περίπτωση που κρίνεται ότι δεν επαρκούν τα υπηρετούντα μέλη ΔΕΠ ή οι άλλες κατηγορίες,
- διδάσκοντες σύμφωνα με το Π.Δ. 407/1980 (Α' 112),
- επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους κατόχους διδακτορικού διπλώματος οι οποίοι μπορεί να απασχολούνται ως ακαδημαϊκοί υπότροφοι με απόφαση της Συνέλευσης και πράξη του Προέδρου του οικείου Τμήματος για τη διεξαγωγή διδακτικού, κλινικού και ερευνητικού έργου, καθοριζόμενου με τη σύμβαση που υπογράφεται μεταξύ του ακαδημαϊκού υποτρόφου και του Πρύτανη του οικείου ΑΕΙ (παρ. 7, άρ. 29, Ν. 4009/2011).

Με αιτιολογημένη απόφαση της Συνέλευσης το Τμήματος ανατίθεται διδασκαλία σε:

- -- μέλη ΔΕΠ άλλων Τμημάτων του ίδιου ή άλλου ΑΕΙ,
- ερευνητές από ερευνητικά Κέντρα του αρ. 13Α, Ν. 4310/2014 και της Ακαδημίας Αθηνών,
- επισκέπτες καταξιωμένους επιστήμονες από την ημεδαπή ή την αλλοδαπή οι οποίοι είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος και οι οποίοι έχουν συναφή επιστημονική ειδικότητα με το γνωστικό αντικείμενο του Προγράμματος, εξειδικευμένες γνώσεις ή σχετική εμπειρία στο γνωστικό αντικείμενο του ΠΜΣ,
- επισκέπτες μεταδιδακτορικούς ερευνητές, Έλληνες ή αλλοδαπούς νέους επιστήμονες, κατόχους διδακτορικού διπλώματος (παρ.7, άρ. 16, Ν.4009/2011) ή γίνονται νέες προσλήψεις/συμβάσεις σύμφωνα με τα ανωτέρω (παρ. 1, 2, 5 & 6, αρ. 36, Ν.4485/2017).

Η ανάθεση διδασκαλίας μαθημάτων, σεμιναρίων και ασκήσεων του ΠΜΣ γίνεται ύστερα από εισήγηση της ΣΕ και έγκριση της Συνέλευσης του Τμήματος.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ / WINTER SEMESTER	
1801	<p>Σχέσεις Πολιτείας και Εκκλησίας στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία (7ος - 11ος αι.) <i>Ειρ. Χρήστου</i></p> <p>State- Church relations in the Byzantine Empire (seventh-eleventh centuries) <i>E. Chrestou</i></p>
1803	<p>Η βυζαντινή διπλωματία της Παλαιολόγειας εποχής (1261-1453) <i>Σ. Μεργιαλή-Σαχά</i></p> <p>Byzantine diplomacy during the Palaeologian era (1261-1453) <i>S. Mergiali-Sahas</i></p>

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ / SPRING SEMESTER	
1802	<p>Πόλεμος και ειρήνη στο Βυζάντιο (7ος - 15ος αι.): ιδεολογία και πραγματικότητα <i>Α. Κόλια-Δερμιτζάκη και Τρ. Μανιάτη-Κοκκίνη</i></p> <p>War and peace in Byzantium (7th- 15th c.): perceptions and reality <i>A. Kolia-Dermitzaki and Tr. Maniati-Kokkini</i></p>
1804	<p>Διεπιστημονικό Σεμινάριο «Νίκος Οικονομίδης» ΕΚΠΑ, Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας, σε συνεργασία με το ΕΙΕ/Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών/Τομέας Βυζαντινών Ερευνών Κωνσταντινούπολη και επαρχίες (7ος - 12ος αι.) <i>Κ. Νικολάου και Α. Δρανδάκη, σε συνεργασία με τη Μ. Λεοντσίνη</i></p> <p>Interdisciplinary Postgraduate Seminar «Nikos Oikonomides» University of Athens, Department of History & Archaeology, in collaboration with the Institute for Historical Research/Section for Byzantine Research/National Hellenic Research Foundation Constantinople and the Provinces (7th to 12th centuries) <i>K. Nikolaou and A. Drandaki, in collaboration with M. Leontsini</i></p>

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΗΣΤΟΥ

Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα: *Σχέσεις Πολιτείας και Εκκλησίας στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία (7ος - 11ος αι.)***Subject:** *State- Church relations in the Byzantine Empire (seventh-eleventh centuries)*

Περίληψη: Ο προκαθήμενος της Εκκλησίας της Κωνσταντινούπολης, ο πατριάρχης, ήταν επιφορτισμένος με την πνευματική σωτηρία του ποιμνίου του, όπως ακριβώς ο αυτοκράτορας μεριμνούσε για την υλική ευημερία των υπηκόων του. Η Αυτοκρατορία και η Ιεροσύνη έπρεπε να συνοπάρχουν αρμονικά για να εγγυώνται την ευτυχία του βυζαντινού λαού. Η ρήξη της ισορροπίας ανάμεσα στους δύο φορείς εξουσίας υπήρξε η αιτία σοβαρών κρίσεων που κλόνισαν τον βυζαντινό κόσμο. Μόνο η συνεργασία του κράτους με την Εκκλησία μπορούσε να διασφαλίσει ομαλή λειτουργία των θεσμών και κοινωνική σύμπνοια στις οποίες βασιζόταν η επιβίωση της Αυτοκρατορίας. Συγχρόνως υπήκοοι του αυτοκράτορα και ποιμνιο του πατριάρχη, πολιτικά Ρωμαίοι και θρησκευτικά χριστιανοί, αυτοί οι δύο όροι συνιστούσαν τη βάση της ταυτότητας του βυζαντινού πολίτη. Στο σεμινάριο θα εξεταστούν με συγκεκριμένα παραδείγματα η σύμπνοια ή η διαφοροποίηση μεταξύ Πολιτείας και Εκκλησίας και οι επιπτώσεις που είχαν σε κάθε περίπτωση η συνεργασία ή η ρήξη μεταξύ των δύο ανώτατων φορέων της πολιτικής και πνευματικής ηγεσίας της Αυτοκρατορίας.

Summary: The patriarch, being the head of the Church of Constantinople, was tasked with the spiritual salvation of his flock, just as the emperor was responsible for the material welfare of his subjects. Imperial power and priesthood had to co-exist in harmony in order to guarantee the happiness of the Byzantine people. Whenever there was an imbalance between these two powers, it caused a grave crisis that would shake the world of Byzantium to its foundations. It was only the collaboration between Church and State that could secure the normal function of the institutions and the social peace on which the survival of the Empire relied. Emperor's subjects and the patriarch's faithful at the same time, politically Roman and religiously Christian, these two terms constituted the basis of the Byzantine citizen's identity. The seminar will use specific case-studies in order to examine the accord or discord that existed between Church and State, as well as the various consequences that followed after every instance of either co-operation or rift between the two supreme bodies of political and spiritual leadership in the Empire.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Select bibliography**Πηγές/ Literary sources**

Θεοφάνης, *Χρονογραφία*, έκδ. C. de Boor, Λιψία 1883 (ανατ. G. Olms, Hildesheim 1963).

Μιχαήλ Ψελλός, *Χρονογραφία, Michaelis Pselli Chronographia*, έκδ. D. R. Reinsch, De Gruyter, Boston- Berlin 2014.

Σκυλίτζης, *Χρονογραφία, Ioannis Scylitzae Synopsis historiarum*, εκδ. I. Thurn (CFHB 5), Berlin - New York 1973.

Συνέχεια του Θεοφάνη, Theophanes Continuatus Chronographia, εκδ. I. Bekker, *Theophanes Continuatus, Ioannes Cameniata, Symeon Magister, Georgius Monachus* (CSHB), Bonn 1838.

Συνέχεια του Θεοφάνη, Theophanis Continuati, Libri I-IV, εκδ. M. Featherstone et J. Signes Codoñer (CFHB 53), De Gruyter, Boston- Berlin 2015.

Βοηθήματα / Secondary sources

Beck H.-G., *Ιστορία της Ορθόδοξης Εκκλησίας στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία*, Αθήνα 2004.

Brubaker L. - Haldon J. (επιμ.), *Byzantium in the iconoclast era (c. 680-850): a History*, Cambridge 2010.

Cheynet J.-C. (επιμ.), *Ο βυζαντινός κόσμος, τ. Β': Η βυζαντινή αυτοκρατορία (641-1204)*, Αθήνα 2011.

Dagron G., *Empereur et prêtre. Étude sur le «césaropapisme» byzantin*, Paris 1996 (σε αγγλική μετάφραση, *Emperor and Priest*, Cambridge 2003).

Χριστοφιλοπούλου Αικ., *Το πολίτευμα και οι θεσμοί της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, 324-1204. Κράτος, Διοίκηση, Οικονομία, Κοινωνία*, Αθήνα 2004.

ΣΟΦΙΑ ΜΕΡΓΙΑΛΗ-ΣΑΧΑ

Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα: *Η βυζαντινή διπλωματία της Παλαιολόγειας εποχής (1261-1453)*

Subject: *Byzantine diplomacy during the Palaeologan era (1261-1453)*

Περίληψη: Στα 1261 το Βυζάντιο αναδύεται για τελευταία φορά στη διεθνή σκηνή ως υπολογίσιμη δύναμη. Η βυζαντινή διπλωματία εισέρχεται στην τελευταία φάση της ιστορίας της, όπου ύστερα από μία σύντομη αναλαμπή, καλείται να αναπροσαρμοστεί στα νέα δεδομένα και από τις αρχές του 14^{ου} αιώνα να σηκώσει το κύριο βάρος της επιβίωσης της φτωχής και αποδυναμωμένης στρατιωτικά αυτοκρατορίας. Ο ρόλος της διπλωματίας αυτήν την περίοδο αποδεικνύεται καιρικός αλλά και αρκετά περιπλοκος καθώς η διπλωματική πρακτική που υιοθετήθηκε κάτω από το βάρος των περιστάσεων απέκλινε καταφανώς από τη βυζαντινή διπλωματική δεοντολογία. Επιστρατεύοντας δοκιμασμένα μέσα και καινοτόμες πρακτικές, η διπλωματία της Παλαιολόγειας εποχής κατάφερε να παρατείνει μέσα από πολλές αντιξοότητες τη ζωή του Βυζαντίου για άλλους δύο αιώνες και να αφήσει έντονα τα ίχνη της σε όλα τα μεγάλα κέντρα του τότε κόσμου.

Summary: In 1261 Byzantium emerges, for the last time, as an appreciable power on the international scene. Byzantine diplomacy enters the last phase of its history. After an ephemeral flash, and from the beginning of the fourteenth century, it is called to readjust itself to new conditions and carry the weight of survival of an empire, which from the point of view of military conditions, it had been impoverished and

weakened. As under the gravity of the new circumstances diplomatic practices deviated distinctly from previous Byzantine tradition, diplomacy during the Palaeologean period is proven crucial and at the same time intricate. Mobilizing tested means and novel practices, the Palaeologean diplomacy succeeded, in the midst of many adversities, in extending the life of Byzantium for two more centuries and in leaving behind intense its traces in all major centers of the world at that time.

Ενδεικτική βιβλιογραφία /Select Bibliography

- Beihammer A., Parani M. G., Schabel Chr. D., *Diplomatics in the Eastern Mediterranean 1000-1500*, Brill, Leiden 2008.
- Βλυσίδου Β., Λαμπάκης Σ., Λεοντοίνη Μ., Λουγγής Τ., *Σεμινάρια περί Βυζαντινής διπλωματίας*, Αθήνα 2006.
- Blanchet M.-H., «La question de l'Union des Eglises (13e-15e siècles): historiographie et perspectives», *REB* 61, 2003, 5-48.
- Hilsdale C. J., *Byzantine Art and Diplomacy in an Age of Decline*, Cambridge 2014.
- Holt P., *Early Mamluk Diplomacy (1260-1290). Treaties of Baybars and Qalāwūn with Christian Rulers*, Leiden, New York, Köln 1995.
- Kondyli F., Andrianopoulou, V., Panou, E., Cunningham, M.B., (επιμ.), *Sylvester Syropoulos on Politics and Culture in the Fifteenth-Century Mediterranean. Themes and Problems in the Memoirs, Section IV*, Ashgate 2014.
- Malamut E., «De 1299 à 1451 au coeur des ambassades byzantines» στο C. Maltezos και P. Schreiner (επιμ.), *Βυζάντιο, Βενετία και ο ελληνοφραγκικός κόσμος (13ος - 15ος αι.)*, Βενετία 2002, 79-124.
- Mergiali-Sahas S., «Manuel Chrysoloras (ca. 1350-1415), an Ideal Model of a Scholar-Ambassador», *Byzantine Studies/ Etudes Byzantines*, n.s. 3, 1998, 1-12.
- Mergiali-Sahas S., «A Byzantine ambassador to the West and his office during the fourteenth and fifteenth centuries: a profile», *BZ* 94, 2001, 588-604.
- Mergiali-Sahas S., «An ultimate wealth for inauspicious times: Holy relics in rescue of Manuel II Palaeologus' reign», *Byzantion* 76, 2006, 264-275.
- Μεργιαλή-Σαχά, Σ. «Το άλλο πρόσωπο της αυτοκρατορικής διπλωματίας: ο Βυζαντινός αυτοκράτορας στο ρόλο του πρεσβευτή των 14ο και 15ο αι.», *Βυζαντικά* 25, 2005-6, 237-259.
- Μεργιαλή-Σαχά Σ., «Η διπλωματία την εποχή των Παλαιολόγων (1261-1453)» στο Τ. Λουγγής, Ε. Kislinger (επιμ.), *Βυζάντιο. Ιστορία και πολιτισμός. Ερευνητικά πορίσματα*, τ. Β'. *Υλικές και ιδεολογικές δομές*, Ηρόδοτος, Αθήνα 2015, 233-246.
- Oikonomides N. «Byzantine diplomacy, A. D. 1204-1453: means and ends» στο J. Shepard - S. Franklin (επιμ.), *Byzantine diplomacy. Papers from the 24th Spring Symposium of Byzantine Studies (Cambridge, March 1990)*, Aldershot 1992, 73-87.
- Πατούρα-Σπανού Σ. (επιμ.), *Διπλωματία και πολιτική. Ιστορική Προσέγγιση*, Αθήνα 2005.
- Pieralli L., *La corrispondenza diplomatica dell' imperatore bizantino con le potenze esterne in tredicesimo secolo (1204-1282). Studio storico-diplomatistico e dedizione critica*, Vatican City 2006.

ΑΘΗΝΑ ΚΟΛΙΑ-ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗ, ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΤΣΑ ΜΑΝΙΑΤΗ-ΚΟΚΚΙΝΗ

Εαρινό εξάμηνο / Spring semester

Θέμα: *Πόλεμος και ειρήνη στο Βυζάντιο (7ος-15ος αι.): ιδεολογία και πραγματικότητα***Subject:** *War and peace in Byzantium (7th- 15th c.): perceptions and reality*

Περίληψη: Τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον βυζαντινολόγων και μεσαιωνολόγων για την ιδεολογία και το δίκαιο του πολέμου (το νομικό πλαίσιο κήρυξης και διεξαγωγής του πολέμου που διεξάγεται ως δίκαιος πόλεμος), τη συμπεριφορά κρατών και στρατού κατά τη διάρκειά του, τις επιπτώσεις του στους πληθυσμούς και την οικονομία. Ο αντίποδάς του, η ειρήνη, συνιστά επίσης αντικείμενο έρευνας, εφόσον όμως ο πόλεμος είναι το μέσον για την επίτευξη της ειρήνης και για τη θεραπεία του κακού που συνιστά ο πόλεμος, σύμφωνα με τη θεωρία των Αμβροσίου και Αυγουστίνου που την ενστερνίστηκε η Ανατολική Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, πόλεμος και ειρήνη θα πρέπει να μελετηθούν μαζί, έτσι ώστε μέσα από τη μελέτη του πολέμου να διαφαίνονται και οι βυζαντινές απόψεις και τακτικές για την επίτευξη της ειρήνης.

Επομένως, στόχος του σεμιναρίου είναι η διερεύνηση: α) των αντιλήψεων των Βυζαντινών για τον πόλεμο και την ειρήνη β) των τρόπων με τους οποίους επιδίωκαν αφενός την αποφυγή της ένοπλης σύρραξης και τη διατήρηση της ειρήνης και αφετέρου εκείνοι με τους οποίους επιδίωκαν τη νίκη (αποτελεσματική οργάνωση του στρατού, παροχές σε αυτόν, ενίσχυση του ηθικού του), γ) η πραγματικότητα του πολέμου: τρόποι διεξαγωγής του, συμπεριφορά στρατιωτών και ηγετών, δημογραφικές και οικονομικές επιπτώσεις.

Summary: In recent years, a particular interest has been developed by Byzantinists and Medievalists in war ideology and the legitimation of war (the legal framework for the proclamation and conduct of a war considered as a just war), the behavior of states and their army during its course, its impact on the population and the economy. Its antipode, peace, has been also – and still is - subject of research. But since war is the means of achieving peace and of healing the evil it constitutes (according to the theory of Ambrose and Augustine embraced by the Eastern Roman Empire) war and peace should be studied together, so that through the study of the war the Byzantine views and tactics for peace can also be detected.

Therefore, the aim of the seminar is to investigate: a) the Byzantine perceptions of war and peace; b) the ways in which they sought to avoid the armed conflict and to maintain peace and, on the other hand, those with whom they sought victory; (c) the reality of the war: the ways of conducting it, the behavior of soldiers and leaders, the demographic and economic implications.

Μεθοδολογία: Μελέτη της σχετικής σύγχρονης βιβλιογραφίας, μελέτη και αξιοποίηση των ελληνικών, λατινικών, αραβικών και άλλων ανατολικών πηγών, χρησιμοποίηση χαρτογραφικού υλικού και πορισμάτων της αρχαιολογικής έρευνας. Εκπόνηση και προφορική παρουσίαση εργασίας.

Methodology: Study of the relevant modern bibliography, study and utilization of Greek, Latin, Arab and other Eastern sources, use of maps and findings of archaeological research. Written essay with oral presentation.

Ενδεικτική βιβλιογραφία/ Select bibliography

- Barthelemy D. – Cheynet, J.- Cl., *Guerre et Société au Moyen Âge. Byzance - Occident (VIIe- XIIIe siècle)*, Monographies 31, Paris 2010.
- Birkenmeier J. W., *The development of the Komnenian army 1081-1180*, History of Warfare 5, Leiden-Boston-Köln 2002.
- Shepard J. - Franklin S. (επιμ.) *Byzantine Diplomacy*, Aldershot 1992.
- Το εμπόλεμο Βυζάντιο (9ος - 12ος αι.)*, Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών, Διεθνή Συμπόσια 4, Αθήνα 1997.
- Haldon J., *Warfare, State and Society in the Byzantine World, 565-1204*, London 1999.
- Καραπλή Κ., *Κατευόδωσις στρατού. Η οργάνωση και η ψυχολογική προετοιμασία του βυζαντινού στρατού πριν από τον πόλεμο (610-1081)*, τ. Α', Αθήνα 2010.
- Koder J. - Stouraitis I. (ed.), *Byzantine war ideology between Roman imperial concept and Christian religion*, *Akten des Internationalen Symposiums (Wien 19.-21. Mai 2011)*, Veröffentlichungen zur Byzanzforschung Band XXX, Wien 2012.
- Κόλια-Δερμιτζάκη Α., *Ο βυζαντινός «ιερός πόλεμος». Η έννοια και η προβολή του θρησκευτικού πολέμου στο Βυζάντιο*, Ιστορικές Μονογραφίες, 10, Αθήνα 1991 (ανατύπωση 2001).
- Lounghis T.C., *Les ambassades byzantines en Occident depuis la fondation des états barbares jusqu' aux Croisades (407-109)*, Athènes 1980.
- Luttwak Ed., *The grand strategy of the Byzantine Empire*, Cambridge Mass. 2009 (Η υψηλή στρατηγική της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, μτφρ. Μ. Μπλέτας, Αθήνα 2009).
- Miller T. S. - Nesbitt J., *Peace and War in Byzantium. Essays in Honor of George T. Dennis, S. J.*, Washington D.C. 1995.
- Παπασωτηρίου Χ., *Βυζαντινή υψηλή στρατηγική: 6ος-11ος αιώνας*, Βιβλιοθήκη Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων 25, Αθήνα 2000.
- Πατούρα Σ., *Οι αιχμάλωτοι ως παράγοντες επικοινωνίας και πληροφόρησης (4ος-10ος αι.)* Αθήνα 1994.
- Rotman Y., *Les esclaves et l'esclavage à Byzance. De la Méditerranée antique à la Méditerranée médiévale, Vie-XIe siècle*, Paris 2004.
- Sorabij R. - Rodin D. (επιμ.), *The ethics of war. Shared problems in different traditions*, Oxford 2006.
- Hadjinikolaou-Marava A., *Recherches sur la vie des esclaves dans le monde byzantine*, Collection de l'Institut Français d'Athènes 45, Athènes 1950.

Διεπιστημονικό Σεμινάριο «Νίκος Οικονομίδης»**Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας - Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών****σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών/Τομέας Βυζαντινών Ερευνών - Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών****ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ, ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΔΡΑΝΔΑΚΗ σε συνεργασία με τη ΜΑΡΙΑ ΛΕΟΝΤΣΙΝΗ**

Εαρινό εξάμηνο / Spring semester

*Θέμα: Κωνσταντινούπολη και επαρχίες (7ος - 12ος αι.)***Interdisciplinary Postgraduate Seminar «Nikos Oikonomides»****Department of History and Archaeology - University of Athens****in collaboration with the Institute for Historical Research / Section for Byzantine Research - National Hellenic Research Foundation***Subject: Constantinople and the Provinces (7th to 12th centuries)*

Περίληψη: Το σεμινάριο θα επικεντρωθεί στη σχέση πρωτεύουσας και επαρχίας στο Βυζάντιο, την περίοδο από τον 7ο έως τον 12ο αιώνα, μια σχέση που κατά κανόνα παρουσιάζεται με όρους κέντρου-περιφέρειας, σύμφωνα με τους οποίους όλες οι πολιτικές, διοικητικές και καλλιτεχνικές τάσεις εκπορεύονταν συνεχώς, ως μονόδρομος, από την Κωνσταντινούπολη προς τις επαρχίες της αυτοκρατορίας. Η ανάγνωση αυτή, που εμπεριέχει πάντοτε την παραδοχή της ανωτερότητας της Πόλης απέναντι στην επαρχία, ενισχύεται κι από τις ίδιες τις βυζαντινές πηγές, καθώς για την λόγια ελίτ της πρωτεύουσας, η ζωή μακριά από την Κωνσταντινούπολη παρουσιάζεται σχεδόν δυσβάστακτη. Ωστόσο, απέναντι σε αυτή την καθιερωμένη ανάγνωση των πολιτικών φαινομένων, των διοικητικών επιλογών και των καλλιτεχνικών εκφράσεων που αναπτύσσονταν στην αυτοκρατορία, η σύγχρονη έρευνα προσφέρει νέες, πιο σύνθετες αναγνώσεις. Η βυζαντινή επαρχία τροφοδοτείτο αλλά και τροφοδοτούσε το κέντρο, περιφερειακές πολιτικές και καλλιτεχνικές εστίες διαμόρφωναν δίκτυα τοπικού ή υπερτοπικού χαρακτήρα που ανταγωνίζονταν ή επηρέαζαν τις εξελίξεις στην ίδια την πρωτεύουσα. Η κεντρική εξουσία ωστόσο είχε αδιαμφισβήτητα τον διοικητικό, στρατιωτικό και εκκλησιαστικό έλεγχο των επαρχιών κατά την υπό εξέταση εποχή και αναπροσαρμοζε τους θεσμούς της (αυλικά αξιώματα, φορολογικό σύστημα), ιδρύοντας τα θέματα και νέες επισκοπές, ώστε η Κωνσταντινούπολη να παραμένει ισχυρό πολιτικό κέντρο και πνευματική μητρόπολη της αυτοκρατορίας.

Μέσα από τη μελέτη πηγών και την θεώρηση μεθοδολογικών εργαλείων, την ανάλυση μνημείων και αντικειμένων στο σεμινάριο θα εξεταστούν η κίνηση ανθρώπων, ιδεών και αντικειμένων προς και από τη βυζαντινή επαρχία, η σχέση της Πόλης με τα επαρχιακά κέντρα της αυτοκρατορίας και τα ποικίλα δίκτυα της υπαίθρου, των τοπικών κέντρων και της πρωτεύουσας.

Summary: The interdisciplinary seminar will focus on the dynamic relation between the Byzantine Capital and the provinces in the period between the 7th and 12th centuries. In literature, as a rule, this relation is defined by a centre-periphery interpretative model, according to which all political, administrative and artistic trends followed a one-way direction, stemming from Constantinople to the provinces. This reading, which implies and presupposes the superiority of the Capital over the provinces, is supported by the Byzantine sources themselves, as for the literate elite of Constantinople life away from the Capital was considered almost intolerable. Nevertheless, against this entrenched interpretation of Byzantium's political phenomena, administrative structures and artistic expressions, modern research has to offer new, more nuanced readings. Byzantine provinces offered impetus and dynamism to the Capital, and the growth of provincial political and artistic centres, encouraged by the authorities of Constantinople, formed regional or supra- and inter-regional networks that occasionally rivalled, or asserted influence in developments in the Capital itself.

However, in the period under consideration, central authorities undoubtedly retained administrative, military and ecclesiastical control over the provinces and were constantly adjusting their policies in order to control state institutions (imperial court hierarchies, fiscal centralization, ecclesiastical administration), so that Constantinople remained the single centre of political power and the spiritual metropolis of the Empire.

Through the study of the sources, the consideration of methodological tools, and the analysis of monuments and objects the seminar will investigate the movement of people, ideas and objects to and from the Byzantine provinces, the relationship of the City with provincial centres in the Empire and the various networks connecting the countryside, with regional centres and the Byzantine capital.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Πηγές/ Literary sources

Dennis G. T. (έκδ., μτφρ.), *The Taktika of Leo VI*, Revised Edition, Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Dumbarton Oaks Texts 12, Washington, D.C. 2014.

Moravcsik G. (έκδ.), Jenkins R. J. H. (μτφρ.), *Constantine Porphyrogenitus, De Administrando Imperio*, Washington, D.C. 1967.

Oikonomidès N., *Les listes de préséance byzantines des IXe et Xe siècles*, Paris 1972.

Pertusi A., (επιμ.), *Costantino Porfirogenito De Thematibus*, Introduzione, Testo critico, Commento, Studi e Testi 160, Città del Vaticano 1952.

Reiske I. I. (επιμ.), *Constantini Porphyrogeniti, De Cerimoniis aulae byzantinae*, Bonn 1829.

Βοηθήματα/ Secondary sources

Berger A., *Κωνσταντινούπολη. Ιστορία, Τοπογραφία, Θρησκεία. Βυζαντινή Ιστορία και Πολιτισμός (Konstantinopel. Geschichte, Topographie, Religion, Standorte in*

- Antike und Christentum 3, Stuttgart 2011, μτφρ. Χρ. Η. Τσατσούλης, Αθήνα 2013.
- Βλυσίδου Β., *Αριστοκρατικές οικογένειες και εξουσία (9ος-10ος αι.)*. Έρευνες πάνω στα διαδοχικά στάδια αντιμετώπισης της αρμενο-παφλαγονικής και καππαδοκικής αριστοκρατίας, Θεσσαλονίκη 2001.
- Maguire H. (επιμ.), *Byzantine Court Culture from 829 to 1204*, Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Washington, D.C. 1997.
- Η Βυζαντινή Μικρά Ασία, Πρακτικά ΣΤ' Διεθνούς Συμποσίου*, Στ. Λαμπάκης (επιμ.), Διεθνή Συμπόσια 6, IBE/EIE, Κέντρο για τη Μελέτη του Ελληνισμού «Σπύρος Βασιλείος Βρυώνης», Αθήνα 1998.
- Οι βυζαντινές πόλεις, Προοπτικές της έρευνας και νέες ιστοριογραφικές προσεγγίσεις (8ος-15ος αιώνας)*, Τ. Κιουσοπούλου (επιμ.), Εκδόσεις της Φιλοσοφικής Σχολής, Ρέθυμνο 2012.
- Γερολυμάτου Μ., *Αγορές, έμποροι και εμπόριο στο Βυζάντιο (9ος-12ος αι.)*, Αθήνα, EIE/IBE, 2008.
- Drandaki A., «From center to periphery and beyond: the diffusion of models in late antique metal ware», *Wonderful things: Byzantium through its art. Papers from the Forty-Second Spring Symposium of Byzantine Studies, London, 20-22 March 2009* (A. Eastmond, L. James επιμ.), Farnham [u.a.] (2013), 163-184.
- Eastmond A., «Art and the Periphery», *The Oxford Handbook of Byzantine Studies* (R. Cormack, J. F. Haldon, E. Jeffreys (επιμ.), Oxford Handbooks in Classics and Ancient History, Oxford 2008, 770-776.
- Herrin J., *Margins and Metropolis. Authority across the Byzantine Empire*, Princeton 2013.
- Holmes C., «Επαρχίες και πρωτεύουσα», *Εγχειρίδιο βυζαντινών σπουδών*, L. James (επιμ.), (*A Companion to Byzantium*, Blackwell Companions to the Ancient World. Chichester-Malden, MA 2010), μτφρ. Κ. Δημοπούλου, Αθήνα 2014.
- Krsmanović B., *The Byzantine province in change. On the threshold between the 10th and the 11th century*, Institute for Byzantine Research, National Hellenic Research Foundation, Institute for Byzantine Studies, Serbian Academy of Sciences and Arts, Athens, Belgrade 2008.
- Magdalino P., *Constantinople médiévale. Etudes sur l'évolution des structures urbaines*, Monographies du centre de recherche d'histoire et de civilisation de Byzance, Paris 1996.
- Η Μικρά Ασία των θεμάτων. Έρευνες στη γεωγραφική φυσιογνωμία και προσωπογραφία των βυζαντινών θεμάτων της Μικράς Ασίας (7ος-11ος αι.)*, Β. Βλυσίδου, Ε. Κουντούρα-Γαλάκη, Στ. Λαμπάκης, Τ. Λουγγής, Α.Γ. Σαββίδης (επιμ.), Αθήνα 1998.
- Moulet, B., *Évêques, pouvoir et société à Byzance, VIIIe-XIe siècle. Territoires, communautés et individus dans la société provinciale byzantine*, Publications de la Sorbonne, Byzantina Sorbonensia 25, Paris 2011.
- Mullett M., 'Introduction', στο M. Mullett, W. Ysebaert, «Power, Relations and Networks in Medieval Europe», *Revue Belge de Philologie et d'Histoire* 83 (2005) 255-314.
- Neville L., *Authority in Byzantine Provincial Society, 950-1100*, New York 2004.

- Panayotidi M., «Village Painting and the Question of Local Workshops», *Les villages dans l'Empire byzantine (IVe-XVesiècle)*, J. Lefort, C. Morrison, J-P. Sodini (επιμ.), Paris 2005, 193-212.
- Signes Codoñer J., *The emperor Theophilos and the East, 829–842. Court and frontier in Byzantium during the last phase of Iconoclasm*, Birmingham Byzantine and Ottoman Studies 13, 2014.
- Schreiner P., *Κωνσταντινούπολη. Ιστορία και αρχαιολογία* (Konstantinopel. Geschichte und Archäologie, München 2007), μτφρ. Α. Φωσβίνκελ, Αθήνα 2014.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ / WINTER SEMESTER

1805	<p>Οι ταφικές πρακτικές στο μεσαιωνικό Βυζάντιο και η επίδρασή τους στην αρχιτεκτονική και τις άλλες τέχνες <i>Γ. Πάλλης</i></p> <p>Burial practices in medieval Byzantium and their influence on architecture and arts <i>G. Pallis</i></p>
------	--

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ / SPRING SEMESTER

1804	<p>Διεπιστημονικό Σεμινάριο «Νίκος Οικονομίδης» ΕΚΠΑ, Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας, σε συνεργασία με το ΕΙΕ/Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών/Τομέας Βυζαντινών Ερευνών Κωνσταντινούπολη και επαρχίες (7ος - 12ος αι.) <i>Κ. Νικολάου και Α. Δρανδάκη, σε συνεργασία με τη Μ. Λεοντσίνη</i></p> <p>Interdisciplinary Postgraduate Seminar “Nikos Oikonomides” University of Athens, Department of History & Archaeology, in collaboration with the Institute for Historical Research/Section for Byzantine Research/National Hellenic Research Foundation Constantinople and the Provinces (7th to 12th centuries) <i>K. Nikolaou and A. Drandaki, in collaboration with M. Leontsini</i></p>
------	---

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΛΛΗΣ

Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα: *Οι ταφικές πρακτικές στο μεσαιωνικό Βυζάντιο και η επίδρασή τους στην αρχιτεκτονική και τις άλλες τέχνες*

Subject: *Burial practices in medieval Byzantium and their influence on architecture and arts*

Περίληψη: Η φροντίδα για τους νεκρούς στο μεσαιωνικό Βυζάντιο (7ος-15ος αι.) επηρέασε τόσο την εκκλησιαστική αρχιτεκτονική, όσο και τις τέχνες της ζωγραφικής και της μαρμαρογλυπτικής. Η πραγματοποίηση ταφών μέσα στις πόλεις και ιδιαίτερα μέσα στους ναούς, επέδρασε στη χρήση του νάρθηκα ως χώρου ενταφιασμού νεκρών σε αρκοσόλια και ταφικές θήκες, και αργότερα στην προσθήκη νεκρικών παρεκκλησίων. Το εικονογραφικό πρόγραμμα των χώρων αυτών διαμορφώθηκε ανάλογα, με παραστάσεις εσχολογικής θεματολογίας. Οι ταφικές κατασκευές διακοσμήθηκαν με έργα γλυπτικής –πλάκες σαρκοφάγων και ανάγλυφα τόξα αρκοσολίων. Από την άλλη πλευρά, τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα εξακολούθησαν να ενταφιάζονται σε νεκροταφεία όπου διατηρήθηκαν εντονότερα πρακτικές της αρχαιότητας ως προς τη μορφή των τάφων και την κτέριση των νεκρών.

Το σεμινάριο θα εξετάσει τα παραπάνω ζητήματα, δίνοντας έμφαση στα νέα στοιχεία των ανασκαφών των τελευταίων χρόνων σε μεγάλα μεσοβυζαντινά και υστεροβυζαντινά νεκροταφεία.

Summary: The care for the deceased in medieval Byzantium (7th-15th c.) had an important influence on church architecture, monumental painting and sculpture as well. The introduction of *inta muros* burials in the cities and especially in the churches converted the narthex into a burial place with *arcosolia* and simple graves and later on added independent burial chapels to the main church building. Following this evolution, the iconographic program of the narthex included eschatological representations. The graves were decorated with works of sculpture – sarcophagus slabs and *arcosolium* arches. On the other hand, lower classes continued to be buried in cemeteries where ancient habits remained in practise, especially on the form of the tombs and the adornment of the dead.

The seminar will focus on these aspects, concentrating to the new data from recent excavations in middle and late Byzantine cemeteries.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Εμμανουηλίδης Ν., *Το δίκαιο της ταφής στο Βυζάντιο*, Αθήνα 1989.

Μαρκή Ε., «Τα χριστιανικά κοιμητήρια στην Ελλάδα. Οργάνωση, τυπολογία, ταφική ζωγραφική, μαρτύρια, κοιμητηριακές βασιλικές», *ΔΧΑΕ* περ. Δ', τ. ΚΓ' (2002) 163-176.

Παζαράς Θ., *Ανάγλυφες σαρκοφάγοι και επιτάφιας πλάκες της μέσης και ύστερης βυζαντινής περιόδου στην Ελλάδα*, Αθήνα 1988.

- Παπαμαστοράκης Τ., «Επιτύμβιες παραστάσεις κατά τη μέση και ύστερη βυζαντινή περίοδο», ΔΧΑΕ περ. Δ', τ. ΙΘ' (1996-97) 285-304.
- Brooks S. T., *Commemoration of the Dead: Late Byzantine Tomb Decoration (Mid-Thirteenth to Mid-Fifteenth Centuries)*, Ph.D. Thesis, Ann Arbor 2002.
- Feld O., "Mittelbyzantinische Sarkophage", *RQ* 65 (1970) 158-184.
- Iverson E., *Mortuary Practises in Byzantium (c. 950-1453). An Archaeological Contribution*, Ph.D. Thesis, Birmingham 1993.
- Poulou-Papadimitriou N. -Tzavella E. -Ott J., "Burial practises in Byzantine Greece: archaeological evidence and methodological problems for its interpretation", in M. Salamon - M. Woloszyn - A. Musin - P. Špehar (eds), *Rome, Constantinople and Newly-Converted Europe. Archaeological and Historical Evidence*, v. I, Kraków - Leipsig - Rzeszów - Warszawa 2012, 377-428.
- Velkovska E., "Funeral Rites according to the Byzantine Liturgical Sources", *DOP* 55 (2001) 21-51.
- Weissbrod U., "Hier liegt der Knecht Gottes...". *Graber in byzantinischen Kirchen und ihr Dekor (11. bis 15. Jahrhundert)*, *Mainzer Veröffentlichungen zur Byzantinistik*, Wiesbaden 2003.

Διεπιστημονικό Σεμινάριο «Νίκος Οικονομίδης»

Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας - Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών/Τομέας Βυζαντινών Ερευνών - Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ, ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΔΡΑΝΔΑΚΗ σε συνεργασία με τη ΜΑΡΙΑ ΛΕΟΝΤΣΙΝΗ

Εαρινό εξάμηνο / Spring semester

Θέμα: Κωνσταντινούπολη και επαρχίες (7ος - 12ος αι.)

Interdisciplinary Postgraduate Seminar «Nikos Oikonomides»

Department of History and Archaeology - University of Athens

in collaboration with the Institute for Historical Research / Section for Byzantine Research - National Hellenic Research Foundation

Subject: Constantinople and the Provinces (7th to 12th centuries)

Περίληψη: Το σεμινάριο θα επικεντρωθεί στη σχέση πρωτεύουσας και επαρχίας στο Βυζάντιο, την περίοδο από τον 7ο έως τον 12ο αιώνα, μια σχέση που κατά κανόνα παρουσιάζεται με όρους κέντρου-περιφέρειας, σύμφωνα με τους οποίους όλες οι πολιτικές, διοικητικές και καλλιτεχνικές τάσεις εκπορεύονταν συνεχώς, ως μονόδρομος, από την Κωνσταντινούπολη προς τις επαρχίες της αυτοκρατορίας. Η ανάγνωση αυτή, που εμπεριέχει πάντοτε την παραδοχή της ανωτερότητας της Πόλης απέναντι

στην επαρχία, ενισχύεται κι από τις ίδιες τις βυζαντινές πηγές, καθώς για την λόγια ελίτ της πρωτεύουσας, η ζωή μακριά από την Κωνσταντινούπολη παρουσιάζεται σχεδόν δυσβάστακτη. Ωστόσο, απέναντι σε αυτή την καθιερωμένη ανάγνωση των πολιτικών φαινομένων, των διοικητικών επιλογών και των καλλιτεχνικών εκφράσεων που αναπτύσσονταν στην αυτοκρατορία, η σύγχρονη έρευνα προσφέρει νέες, πιο σύνθετες αναγνώσεις. Η βυζαντινή επαρχία τροφοδοτείτο αλλά και τροφοδοτούσε το κέντρο, περιφερειακές πολιτικές και καλλιτεχνικές εστίες διαμόρφωναν δίκτυα τοπικού ή υπερτοπικού χαρακτήρα που ανταγωνίζονταν ή επηρέαζαν τις εξελίξεις στην ίδια την πρωτεύουσα. Η κεντρική εξουσία ωστόσο είχε αδιαμφισβήτητα τον διοικητικό, στρατιωτικό και εκκλησιαστικό έλεγχο των επαρχιών κατά την υπό εξέταση εποχή και αναπροσαρμοζε τους θεσμούς της (αυτικά αξιώματα, φορολογικό σύστημα), ιδρύοντας τα θέματα και νέες επισκοπές, ώστε η Κωνσταντινούπολη να παραμένει ισχυρό πολιτικό κέντρο και πνευματική μητρόπολη της αυτοκρατορίας.

Μέσα από τη μελέτη πηγών και την θεώρηση μεθοδολογικών εργαλείων, την ανάλυση μνημείων και αντικειμένων στο σεμινάριο θα εξεταστούν η κίνηση ανθρώπων, ιδεών και αντικειμένων προς και από τη βυζαντινή επαρχία, η σχέση της Πόλης με τα επαρχιακά κέντρα της αυτοκρατορίας και τα ποικίλα δίκτυα της υπαίθρου, των τοπικών κέντρων και της πρωτεύουσας.

Summary: The interdisciplinary seminar will focus on the dynamic relation between the Byzantine Capital and the provinces in the period between the 7th and 12th centuries. In literature, as a rule, this relation is defined by a centre-periphery interpretative model, according to which all political, administrative and artistic trends followed a one-way direction, stemming from Constantinople to the provinces. This reading, which implies and presupposes the superiority of the Capital over the provinces, is supported by the Byzantine sources themselves, as for the literate elite of Constantinople life away from the Capital was considered almost intolerable. Nevertheless, against this entrenched interpretation of Byzantium's political phenomena, administrative structures and artistic expressions, modern research has to offer new, more nuanced readings. Byzantine provinces offered impetus and dynamism to the Capital, and the growth of provincial political and artistic centres, encouraged by the authorities of Constantinople, formed regional or supra- and inter-regional networks that occasionally rivalled, or asserted influence in developments in the Capital itself.

However, in the period under consideration, central authorities undoubtedly retained administrative, military and ecclesiastical control over the provinces and were constantly adjusting their policies in order to control state institutions (imperial court hierarchies, fiscal centralization, ecclesiastical administration), so that Constantinople remained the single centre of political power and the spiritual metropolis of the Empire.

Through the study of the sources, the consideration of methodological tools, and the analysis of monuments and objects the seminar will investigate the movement of people, ideas and objects to and from the Byzantine provinces, the relationship of the

City with provincial centres in the Empire and the various networks connecting the countryside, with regional centres and the Byzantine capital.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

Πηγές/ Literary sources

- Dennis G. T. (έκδ., μτφρ.), *The Taktika of Leo VI*, Revised Edition, Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Dumbarton Oaks Texts 12, Washington, D.C. 2014.
- Moravcsik G. (έκδ.), Jenkins R. J. H. (μτφρ.), *Constantine Porphyrogenitus, De Administrando Imperio*, Washington, D.C. 1967.
- Oikonomidès N., *Les listes de préséance byzantines des IXe et Xe siècles*, Paris 1972.
- Pertusi A., (επιμ.), *Costantino Porfirogenito De Thematibus*, Introduzione, Testo critico, Commento, Studi e Testi 160, Città del Vaticano 1952.
- Reiske I. I. (επιμ.), *Constantini Porphyrogeniti, De Cerimoniis aulae byzantinae*, Bonn 1829.

Βοηθήματα/ Secondary sources

- Berger A., *Κωνσταντινούπολη. Ιστορία, Τοπογραφία, Θρησκεία. Βυζαντινή Ιστορία και Πολιτισμός (Konstantinopel. Geschichte, Topographie, Religion, Standorte in Antike und Christentum 3*, Stuttgart 2011, μτφρ. Χρ. Η. Τσατσούλης, Αθήνα 2013.
- Βλυσίδου Β., *Αριστοκρατικές οικογένειες και εξουσία (9ος-10ος αι.). Έρευνες πάνω στα διαδοχικά στάδια αντιμετώπισης της αρμενο-παφλαγονικής και καππαδοκικής αριστοκρατίας*, Θεσσαλονίκη 2001.
- Maguire H. (επιμ.), *Byzantine Court Culture from 829 to 1204*, Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Washington, D.C. 1997.
- Η Βυζαντινή Μικρά Ασία, Πρακτικά ΣΤ' Διεθνούς Συμποσίου*, Στ. Λαμπάκης (επιμ.), Διεθνή Συμπόσια 6, IBE/EIE, Κέντρο για τη Μελέτη του Ελληνισμού «Σπύρος Βασιλείος Βρυώνης», Αθήνα 1998.
- Οι βυζαντινές πόλεις, Προοπτικές της έρευνας και νέες ιστοριογραφικές προσεγγίσεις (8ος-15ος αιώνας)*, Τ. Κιουσοπούλου (επιμ.), Εκδόσεις της Φιλοσοφικής Σχολής, Ρέθυμνο 2012.
- Γερολυμάτου Μ., *Αγορές, έμποροι και εμπόριο στο Βυζάντιο (9ος-12ος αι.)*, Αθήνα, EIE/IBE, 2008.
- Drandaki A., «From center to periphery and beyond: the diffusion of models in late antique metal ware», *Wonderful things: Byzantium through its art. Papers from the Forty-Second Spring Symposium of Byzantine Studies, London, 20-22 March 2009* (A. Eastmond, L. James επιμ.), Farnham [u.a.] (2013), 163-184.
- Eastmond A., «Art and the Periphery», *The Oxford Handbook of Byzantine Studies* (R. Cormack, J. F. Haldon, E. Jeffreys (επιμ.), Oxford Handbooks in Classics and Ancient History, Oxford 2008, 770-776.
- Herrin J., *Margins and Metropolis. Authority across the Byzantine Empire*, Princeton 2013.

- Holmes C., «Επαρχίες και πρωτεύουσα», *Εγχειρίδιο βυζαντινών σπουδών*, L. James (επιμ.), (*A Companion to Byzantium*, Blackwell Companions to the Ancient World. Chichester-Malden, MA 2010), μτφρ. Κ. Δημοπούλου, Αθήνα 2014.
- Krsmanović B., *The Byzantine province in change. On the threshold between the 10th and the 11th century*, Institute for Byzantine Research, National Hellenic Research Foundation, Institute for Byzantine Studies, Serbian Academy of Sciences and Arts, Athens, Belgrade 2008.
- Magdalino P., *Constantinople médiévale. Etudes sur l'évolution des structures urbaines*, Monographies du centre de recherche d'histoire et de civilisation de Byzance, Paris 1996.
- Η Μικρά Ασία των θεμάτων. Έρευνες στη γεωγραφική φυσιογνωμία και προσωπογραφία των βυζαντινών θεμάτων της Μικράς Ασίας (7ος-11ος αι.)*, Β. Βλυσίδου, Ε. Κουντούρα-Γαλάκη, Στ. Λαμπάκης, Τ. Λουγγής, Α. Γ. Σαββίδης (επιμ.), Αθήνα 1998.
- Moulet B., *Évêques, pouvoir et société à Byzance, VIIIe-XIe siècle. Territoires, communautés et individus dans la société provinciale byzantine*, Publications de la Sorbonne, Byzantina Sorbonensia 25, Paris 2011.
- Mullett M., 'Introduction', στο M. Mullett, W. Ysebaert, «Power, Relations and Networks in Medieval Europe», *Revue Belge de Philologie et d'Histoire* 83 (2005) 255-314.
- Neville L., *Authority in Byzantine Provincial Society, 950-1100*, New York 2004.
- Panayotidi M., «Village Painting and the Question of Local Workshops», *Les villages dans l'Empire byzantine (IVe-XVesiècle)*, J. Lefort, C. Morrison, J-P. Sodini (επιμ.), Paris 2005, 193-212.
- Signes Codoñer J., *The emperor Theophilos and the East, 829-842. Court and frontier in Byzantium during the last phase of Iconoclasm*, Birmingham Byzantine and Ottoman Studies 13, 2014.
- Schreiner P., *Κωνσταντινούπολη. Ιστορία και αρχαιολογία* (Konstantinopel. Geschichte und Archäologie, München 2007), μτφρ. Α. Φωσβίνκελ, Αθήνα 2014.

**ΥΠΟΤΡΟΦΙΑ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ JANET ZAKOS
ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥΣ/ΕΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ Α' ΚΑΙ Β' ΚΥΚΛΟΥ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Ή ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ**

Με έδρα την Γενεύη, ιδρύθηκε στις 20 Δεκεμβρίου 2005 το **Κοινωφελές Ίδρυμα Janet Zakos** για τη μελέτη του Βυζαντίου με κεφάλαια που προήλθαν από τη ρευστοποίηση της κληρονομιάς της Ελβετίδας υπηκόου Janet Zakos Bentley σύμφωνα με την τελευταία της επιθυμία. Εκτελεστής της διαθήκης της σύμφωνα με το Ελβετικό Δίκαιο ήταν ο Mauricio Caruano Maissa, ιδρυτικό Μέλος του Ίδρυματος και Πρόεδρος του Διοικητικού του Συμβουλίου, το οποίο συγκαταριθμεί άλλα δύο μέλη: τον δικηγόρο Benoit Dayer στη Γενεύη ως Γραμματέα και την κυρία Χριστίνα Ερωτοκρίτου. Το Ίδρυμα εποπτεύεται τόσο από τις αρχές του Καντονιού της Γενεύης όσο και από τις Ομοσπονδιακές Ελβετικές Αρχές της Βασιλείας, οι οποίες του έχουν χορηγήσει λόγω της κοινωφελούς δραστηριότητάς του φορολογική απαλλαγή.

Σκοπός του Ίδρυματος είναι η χορήγηση υποτροφιών σε φοιτητές **Βυζαντινών Σπουδών** και/ή αγορά και εν συνεχεία δωρεά μικροαντικειμένων Βυζαντινής περιόδου σε Μουσεία που διατηρούν πτέρυγες με μόνιμες βυζαντινές εκθέσεις.

Η **Janet Zakos** υπήρξε σύζυγος του George Zakos, ο οποίος ήταν αρχαιολόγος, λάτρης της ιστορίας του Βυζαντίου και συλλέκτης. Το ζεύγος Zakos διέμενε αρχικά στην Κωνσταντινούπολη, ενώ στη συνέχεια μετοίκησε στη Βασιλεία της Ελβετίας. Μετά τον θάνατο του George Zakos η Janet Zakos μοίραζε τον χρόνο της μεταξύ Ελβετίας και Ελλάδας με έδρα το διαμέρισμά της στο Παλαιό Ψυχικό. Πριν από τον θάνατό της δώρισε τη συλλογή 450 περίπου σφραγίδων του συζύγου της στο Μουσείο της Γενεύης, το οποίο προέβη στην άμεση κατασκευή ειδικής αίθουσας για να στεγάσει τη συλλογή αυτή. Ο George Zakos είχε εκδώσει το δίτομο έργο **BYZANTINE LEAD SEALS** το 1985, το οποίο με την άδεια του Ίδρυματος ψηφιοποιήθηκε και είναι πλέον στη διάθεση παντός ενδιαφερομένου στο διαδίκτυο.

Το Ίδρυμα Janet Zakos προσφέρει κάθε χρόνο υποτροφία συνολικού ποσού 5.000 ευρώ. Δυνατότητα λήψης της υποτροφίας έχουν μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/ήτριες Α' και Β' Κύκλου στη Βυζαντινή Ιστορία ή τη Βυζαντινή Αρχαιολογία του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η εκταμίευση του παραπάνω ποσού γίνεται εφάπαξ, μετά την κατάθεση στη Μεταπτυχιακή Επιτροπή Έκθεσης Προόδου υπογεγραμμένης από τον/την επιτυχόντα/-ούσα υπότροφο και τον/την επόπιτη/τρια καθηγητή/γήτρια, στην οποία εμφανίζεται η πορεία της έρευνάς του/της.

Κριτήρια επιλογής των υποψηφίων:

1. Ακαδημαϊκή επίδοση
2. Οικονομική κατάσταση

Απαραίτητα δικαιολογητικά:

1. Αίτηση

2. Αντίγραφο μεταπτυχιακού διπλώματος
3. Αναλυτική κατάσταση βαθμολογίας στις προπτυχιακές και, αν πρόκειται για φοιτητή/φοιτήτρια Β' Κύκλου Μπικ. Σπουδών, και αναλυτική κατάσταση βαθμολογίας στον Α' Κύκλο Μπικ. Σπουδών.
4. Βιογραφικό σημείωμα
5. Δύο συστατικές επιστολές σε κλειστό σφραγισμένο φάκελο
6. Υπεύθυνη δήλωση του ν. 1599/86 ότι ο/η υποψήφιος/α δεν λαμβάνει υποτροφία από άλλο δημόσιο ή ιδιωτικό φορέα κατά το ίδιο διάστημα
7. Εκκαθαριστικό της Εφορίας του/της υποψήφιου/ας ή ελλείπει αυτού των γονέων του/της
8. Συνοδευτική επιστολή 350 λέξεων με το περιεχόμενο, τους στόχους και την πορεία της έρευνας

Η αίτηση και τα δικαιολογητικά υποβάλλονται στη Γραμματεία του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας (Φιλοσοφική Σχολή, 4ος όροφος, γραφείο 404, Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου). Σχετική ανακοίνωση για την υποτροφία αναρτάται κατά το χειμερινό εξάμηνο σπουδών στον ιστότοπο του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας <http://www.arch.uoa.gr>.

ΑΙΤΗΣΗ (για το ΠΜΣ: *Βυζαντινός Κόσμος: Ιστορία και Αρχαιολογία*)

ΠΡΟΣ την

Γραμματεία Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Ιστορίας - Αρχαιολογίας

Αρ. Πρ.:

Ημερομηνία:

Επώνυμο

Όνομα

Όνομα πατρός

Έτος γέννησης

Πτυχιούχος του Τμήματος

Κάτοχος Μεταπτυχιακού:

.....

Αρ. Δ.Α.Τ.

Ημερομ. και τόπος έκδοσης:

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Οδός

Αριθμός Τ.Κ.

Τηλέφωνο

Κινητό τηλ.:

e-mail:

Σας παρακαλώ να δεχθείτε την αίτησή μου για ένταξη στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ): *Βυζαντινός κόσμος: Ιστορία και Αρχαιολογία – The world of Byzantium: History and Archaeology* του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ, για το ακαδημαϊκό έτος 2018-19 στην ειδίκευση:

Ο, Η Αιτ.....

.....

Μεταφρασις Κωνσταντίνου...
Και μεταφρασις...
Και μεταφρασις...
Και μεταφρασις...

Ο...
Και μεταφρασις...
Και μεταφρασις...

Τ...
Και μεταφρασις...

